Nummer 4 — Donderdag 23 Januari 1930 — 30ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

Aan de leden der Vereeniging in Nederland.

Met beleefde verwijzing naar het herhaaldelijk, ook in het Orgaan, gedaan verzoek om de verschuldigde contributie enz. te willen overmaken aan den Penningmeester der Afdeeling waar men toe behoort, moge dit verzoek andermaal onder de oogen onzer lezers, voor zoover hen dit aangaat, gebracht worden, inzonderheid onder die van hen, die tot de grootste afdeeling, Den Haag, behooren.

Ter voorkoming van omslachtigheid en verwarring make men die gelden dus *niet* over aan het Hoofdbestuur, c.q. aan het Algem. Secretariaat, Korte Voorhout 6, Den Haag, (tenzij men rechtstreeks onder het H. B. ressorteert, als niet behoorende tot eene afdeeling).

Bij afdracht der gelden aan het juiste adres wordt het Algem. Secretariaat ontlast van overbodig werk.

Het Hoofdbestuur.

Dr. J. H. Boeke's intreerede

als hoogleeraar in de tropische-koloniale staathuishoudkunde aan de Leidsche Universiteit op 15 Januari 1930

door

Mr. Drs. P. A. F. BLOM

Op 15 Januari 1930 hield de nieuw benoemde hoogleeraar Dr. J. H. Boeke de gebruikelijke oratie in het groot-auditorium van de Leidsche Universiteit.

Het oude gebouw aan het Rapenburg was voor hem geen onbekend terrein, immers in 1910 had de nieuwe hoogleeraar boven in de Senaatskamer op uitnemende wijze zijn proefschrift, getiteld: „Tropisch-koloniale staathuishoudkunde, het probleem" verdedigd, zóó dat al dadelijk de aandacht gevraagd werd voor den jongen doctor in de staadswetenschappen. Wie deze dissertatie goed kent en weet, dat feitelijk nog nimmer te voren van koloniale economie was gewag gemaakt en zich voorts rekenschap geeft van het feit, dat toen Prof. Mr. C. van Vollenhoven bezig was de gespannen aandacht op de Leidsche Hoogeschool te vestigen door zijn stout optreden middels het in de wereld zenden van de eerste afleveringen van zijn standaardwerk: „Het adatrecht van Nederlandsch-Indië", behoeft dan ook niet ver te gaan zoeken naar hem, die als Boeke's promotor, de hand gehad heeft in den opzet van dit verdienstelijke werk.

Van Vollenhoven heeft ongetwijfeld den jongen doctor van voorlichting gediend, daarmede een terrein van de economie aansnijdende, dat feitelijk nooit behoorlijk ontgonnen was.

Maar genoeg van dit alles. Dr. Boeke toog naar Indië, was alras geroepen om zijne krachten te gaan wijden aan het Inlandsch credietwezen, hetwelk zijne volle belangstelling had, zich niet in het minst uitende door schrifturen 1).

Het zal wel niet ver van de waarheid zijn als men beweert, dat een professoraat herhaaldelijk aan Dr. Boeke is aangeboden, maar een groot werk, dat hem aan Indië bond en dat t.z.t. zal verschijnen, weerhield hem tot nog toe van vertrek uit de tropen.

De instelling van een leerstoel in de tropisch-koloniale staathuishoudkunde bracht hem eindelijk naar het vaderland terug en straks zal hij in de rechtsgeleerde faculteit naast zijn ambtgenoot Van Vollenhoven mede gaan werken aan de ontwikkeling van het adatrecht van Nederlandsch-Indië. Men zal over dit laatste wellicht verbaasd kijken, niet omdat toevalligerwijze staathuishoudkunde onder de zoo-evengenoemd faculteit valt, maar omdat het nauwe verband tusschen het adatrecht en de tropisch-koloniale economie bij primitieve volken niet te loochenen valt. Sla maar eens op het tweede deel van het werk van wijlen Dr. Mallinckrodt, dat handelt over het adatrecht van Borneo, dan zal men niets dan tropisch-koloniale economie aantreffen. Dat verband hier nader te bespreken, zou buiten dit kader vallen, doch t.z.t. wordt hierop teruggekomen. Ik wil den lezer niet onthouden, dat de term „tropisch-koloniale staathuishoudkunde" door Boeke als titel van zijn uitnemend proefschrift gebezigd, nieuw was, wel had de Wageninger hoogleeraar Mr. Kielstra in een werk gesproken van „koloniale staathuishoudkunde" (Proeve eener inleiding tot de koloniale staathuishoudkunde; 1908), doch deze term kreeg blijkbaar geen genade in de oogen van den promovendus en van hen, die achter hem stonden. Later sprak Mr. Gerritzen, de oud-directeur van de Javasche Bank van „Indische economie" (1926), blijkbaar in navolging van de Britsch-Indische economen, prof. Gonggrijp spreekt wel van koloniale economie, doch Van Gelderen bezigt in zijn „voorlezingen" (1927) den term van Boeke. „Indische economie" lijkt mij wat vaag en beperkend. Ondertusschen vloekt Boeke's term tegenwoordig met de huidige positie van de Oost en de West als geco (sub?-) ordineerde deelen van den Staat der Nederlanden; in alle gevallen blijkt genoeg uit het vorenstaande, dat de term nog niet in alle opzichten bevrediging schenkt.

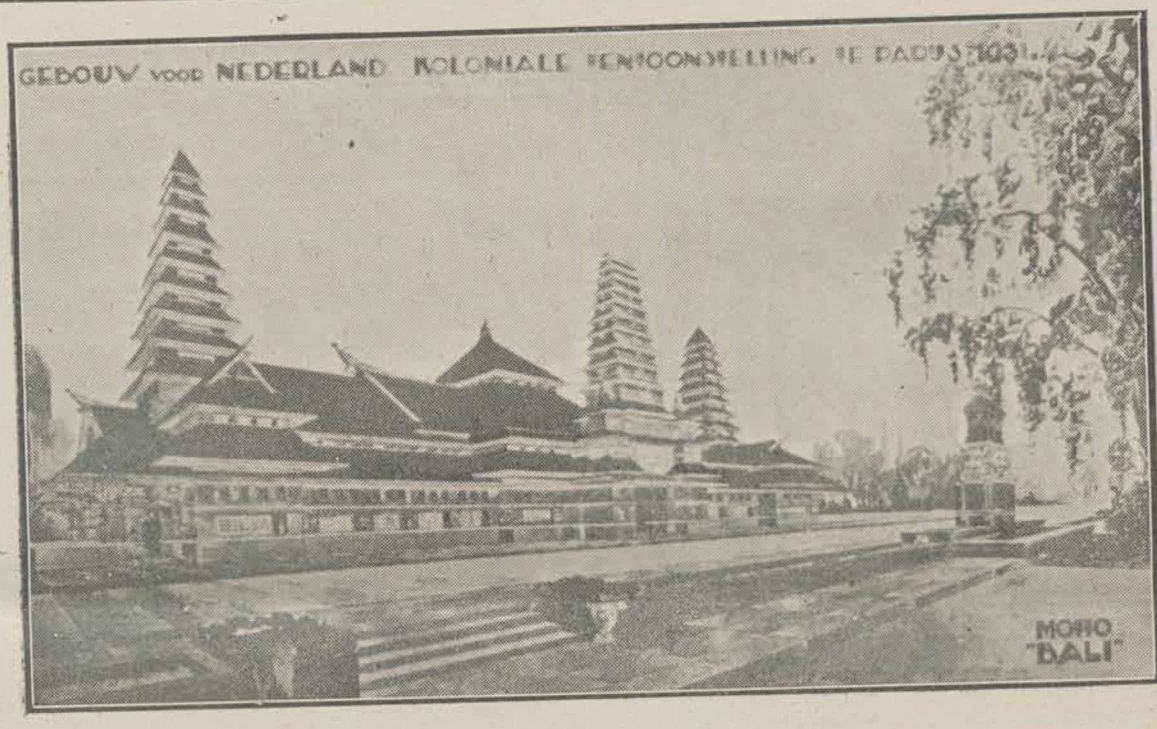
Ten slotte moet ik nog meedeelen, dat Boeke een door het Rijk in het leven geroepen gewoon professoraat in de tropisch-koloniale staathuishoudkunde aanvaardt, immers aan de Rotterdamsche Handels-hoogeschool doceert Prof. G. Gonggrijp bereids dit vak als buitengewoon hoogleeraar en in 1929 is aan die te Tilburg een lectoraat in dit vak ingesteld, hetwelk bezet zal worden door den advocaat Mr. Bogaardt uit Batavia.

Kom ik thans tot Boeke's oratie tot titel hebbende: „dualistische economie". Deze rede moest wel met de grootste belangstelling worden aangehoord, waar de pas benoemde hoogleeraar al dadelijk verklaarde, dat hij afstand deed van de termen „tropisch-koloniale" uit de benaming van het door hem te doceeren vak „tropisch-koloniale staathuishoudkunde", maar dan meteen schijnbaar in strijd kwam met de beweringen in zijn eigen proefschrift, toen hij de stelling verdedigde dat de tropisch-koloniale staathuishoudkunde een zelfstandige wetenschap 2) was, wat voor Gonggrijp weer aanleiding was om in zijn oratie 3) te Rotterdam te komen betoogen en aan te toonen, dat de economische tendenzen — die men dikwijls wetten noemt — ook op dit terrein van toepassing zijn.

1) Verslag van de Coöperatie-Commissie, met voorwoord van J. H. Boeke. (1921); Stelsel en inhoud van de verordening op de Coöperatieve Vereeniging, toegelicht door Dr. J. H. Boeke, met raadpleging van Mr. K. L. J. Enthoven; 1918.

2) Blz. 203.

3) Over bruikbaarheid en beteekenis van enkele rente-theorieën voor de koloniale economie. 1927.

Het ontwerp, — resultaat van een in Indië en Nederland gehouden prijsvraag — voor een passend gebouw voor de Nederlandsche deelneming aan de Int. Koloniale Tentoonstelling te Parijs in 1931. Het ontwerp is van den architect W. J. G. Zweedijk te Soerabaja.

Niet de grondslag der Westersche economie, die een historische of territoriale begrenzing kennende, uitgaande van de praemisse van de eenheid van de Maatschappij, waarin zich de economische verschijnselen afspelen, kan men voor het door Dr. Boeke te doceeren vak gebruiken, waar het beeld der Oostersche maatschappij een scherpe, diepe, wijde kloof vertoont en haar in tweeën splijt, zoodat men dan ook van een dualistische economie hier moet spreken. Ergo overboord met het begrip tropisch-koloniale staathuishoudkunde; zoo komt spreker tot den term „dualistische economie". Een aanschouwing, die Van Gelderen m. i. reeds gevoelde in zijn voorlezingen, die ik boven aangehaald heb.

Boeke wijst er dan op, dat paralellen tusschen Inlandsch dorpssamenleving, middeleeuwsche maatschappij in West-Europa en de Mir in Rusland getrokken zijn en komt dan tot de unificeerende kracht van het kapitalisme, hetwelk in het Oosten in het geheel niet aanwezig was of zich onder zoo afwijkende voorwaarden heeft vertoond, dat zijn uitwerking niet dezelfde kon zijn. Alle lagen der Westersche maatschappij ondervonden die werking van het kapitalisme, doch de beantwoording van de vraag, waarom zulks in het Oosten niet het geval was, moet gezocht worden in het feit, dat het massaproduct van de Westersche nijverheid zich op de Oostersche markt stortte en inheemsche volksnijverheid, handel en verkeerswezen, wegvaagde, — zonder daarbij iets anders te brengen. Het kapitalisme wierp de bevolking op den kleinen landbouw terug, door de rust en orde werd de bevolkingsaanwas niet tegengehouden, doch hare differentieering geknot.

Het Westersch kapitalisme vond in het Oosten niet gereed de organen om zich met de verbreiding

van zijn beginselen en zijne resultaten te belasten, maar moest daarvoor eigen krachten gaan uitzenden, dat is het „koloniale" element, dat men kan aantreffen in de Oostersche economie en een nieuw dualisme van economischen huize importeerend, voortgekomen uit de randvestigingen, die zich als een krans om Zuid- en Oost-Azië heenvlechten. De onderste lagen der Westersche maatschappij werden omhooggeheven, maar in het Oosten door datzelfde kapitalisme verarmd, vervlakt en verbrokkeld, terwijl daarentegen de bovenste laag in het Oosten magnetisch tot het Westersch element werd aangetrokken, zich voor haar nieuwe taak gaat bekwamen en: „zij neemt Westersche behoeften en zooveel mogelijk een Westerschen levensstandaard aan, zij treedt in dienst van de Westersche kolonisten of zij treedt met hen in concurrentie. Zij verstedelijkt en raakt los van de landelijke samenleving. Zij kan nationaal voelen, zij zal zelfs het meest geneigd zijn om nationaal te voelen, uit een gevoel van vijandschap en concurrentie tegen de Westersche elementen, met wie zij op één plan staat of wil komen, niet uit een gevoel van eenheid met de massa, die haar vreemd is (geworden), zoo-als de massa vreemd is aan de Westersche kolonisten".

Als ooit — zij het dan niet opzettelijk — een vernietigend requisitoor werd uitgesproken in deze oratie, dan is het hier het geval, een economen geeft de verklaring van het z.g.n. Ned.-Indische nationalisme op een wijze, die naar ik hoop, het staatkundig onwaarachtige in die heele malle beweging ten voeten uit teekent.

In Nederlandsch-Indië staat die bovenste laag nog pas aan het begin, waar de Westersche kolonisten diep in het economisch leven hebben ingegrepen en de Westersche opgevoede en kapitalistisch bekwaamde landskinderen nog maar weinig in getal zijn. Noch de term „koloniaal", noch de term „tropisch" komt hierbij te pas, het eerste is nu duidelijk, het laatste evenzoo, als men nagaat, dat bijv. Japan hieronder ook valt. Zoodat Boeke, die speciaal als taak zal hebben te Leiden om de economische verhoudingen in de Nederlandsche koloniën te ontleden en te belichten, daarmee blijft op een deel van een door hen uitgeteekend groot gebied, waar het kapitalisme niet als scheppende kracht heeft gewerkt, de technische en economische ontwikkeling der groote massa niet versterkend en verheffend heeft beroerd. De beteekenis harer eigenaardigheid voor de economische theorie en voor de economische politiek, gaat Dr. Boeke thans na.

Het overgroote deel der Britsch-Indische economen gaat uit van een algemeene theorie, van een algemeen theoretisch schema, dat voor de bijzondere verschijnselen in de bestudeerde Oostersche samenleving slechts toetsing, aanvulling en uitwerking behoeft, de reine economie is algemeen geldend, zoodat een dualistische economie slechts realistisch moet zijn, wil zij haar bestaansrecht verzekeren. Echter verwerpt Prof. Boeke dit standpunt met een beroep op Amonn, zonder daarmee aan de Westersche economie alle waarde voor de dualistische te ontzeggen, weshalve hare methodiek, haar systeem van ordening, haar begrippen en formuleeringen, analyse van individueele, persoonlijke economische verschijnselen, onmisbaar en bruikbaar zijn voor de dualistische economie, al zij waakzaamheid bij het hanteeren voortdurend geboden, daar begrippen als geld, credietmarkt e.d. armer en beperkter zijn toegepast op de Oostersche samenleving.

Bij de bestudeering van de sociaal-economische verschijnselen van de dualistische maatschappij als loonen, prijsvorming, e.d. laat het Westen ons in den steek, de bouwsteenen, zegt Boeke typisch, van de Westersche theoretische economie mogen bruikbaar zijn, het daaruit opgetrokken gebouw is voor de Oostersche economie onbewoonbaar. Zoo voelt men al de antagonie opdoemen tusschen Boeke en Gonggrijp, noch de ethnologie (Gonggrijp), noch de economische geografie (Jathar en Beri) is de voornaamste hulpwetenschap voor de koloniale economie.

Neen, zegt Boeke, wil men de verschijnselen van dualistische Oostersche samenleving vruchtdragend bestudeeren, dan moeten de wrijvingsvlakken opgezocht, de tegenstelling tusschen beide partijen belicht en ieders verhouding objectief daarin worden bepaald. Is men hierin geslaagd, dan eerst heeft men tevens den grondslag gelegd voor een welbewuste politiek om de geheele gecompliceerde samenleving in haar samenstellende deelen met gepaste middelen ontwikkelend te beïnvloeden."

Hij komt dan op de kenmerkende tegenstellingen van de dualistische maatschappij en somt achtereenvolgens op:

a. De meerdere of mindere beweeglijkheid van de arbeidsfactoren, waarbij de onbeweeglijkheid van de agrarische massa, van de onderste laag belicht wordt;

b. De scherpe scheiding tusschen stad en land, waar deze samenvalt met hare beide lagen, de Westersche en de Oostersche; daarbij moet onder het Westersche element ook vallen dat leidende deel van het inheemsche element, dat zich voor zijn behoeften, zijn levensstandaard, zijn ontwikkeling en belangen naar het Westen gekeerd heeft4) (vooral de nationalisten dus). Het is de tegenstelling tusschen handel en industrie eenerzijds en landbouw anderzijds.

c. De geldhuishouding contra de productenhuishouding, die bekend verondersteld wordende, geen nadere bespreking vereischt.

d. Centralisatie contra localisatie;

Het zich steeds meer en meer centraliseerende, kapitalisme moet op de regelmatige ontwikkeling van de huishouding in het Oosten verstorend werken. Waar aanvankelijk het dorp sociaal en economisch den toestand beheerschte, vernietigt nu het kapitalistisch dualisme de dorpsnijverheid en keert verder ook andere verhoudingen om; agrarische regeling, belasting-organisatie, recht en rechtspraak, bestuur, politie, onderwijs, transportorganen, circulatie middelen, marktwezen, crediet-organisatie, irrigatie worden door het Gouvernement tot zich getrokken en aan den dorpssfeer onttrokken, zoodat deze huishouding leeg, zonder van aard te veranderen, wordt. Deze tegenstelling uit zich ook in verzwakking van het communaal verband, in de averechtsche uitwerking, meestal, van goed bedoelde overheidspolitiek, die in een homogene maatschappij zonder uitzondering heilzaam zou werken, terwijl deze in een Oostersche samenleving louter om een gewenschte ontwikkeling in het leven te roepen opgezet is. B.v. plotselinge welvaart tengevolge van irrigatie leidt tot demoralisatie en schuldopeenhoping, waarop hij verschillende voorbeelden als toelichting geeft.

Gandhi in Britsch-Indië verzet zich tegen deze destructieve maatregelen en wil weer terugkeeren tot de algeheele zelfgenoegzaamheid van het dorp.

e. Mechanisch contra organisch.

In de Westersche maatschappij heerscht de machine, in de Oostersche de zon (en of) het water. De tegenstelling wordt scherper, naarmate de bevolking meer en meer eenzijdig op den landbouw als uitsluitend bestaansmiddel wordt teruggeworpen; misvattingen brengen dan appreciatie-termen als „indolentie", fatalisme, „luiheid" in het leven.

Echter heeft deze tegenstelling een veel belangrijker, zuiver economisch gevolg van het organisch levensbeginsel ten gevolge, namelijk periodieke werkeloosheid, die met voorbeelden uit Britsch-Indië belicht worden. Moge in het Westen het werkeloosheidsvraagstuk tot een van de ernstigste behooren, in de agrarische landen van het Oosten is dit nog erger en nog moeilijker te bestrijden, juist door de zooeven aangeduide eenzijdigheid van de bevolking. De middelen van Ghandi en dit is het tragische, worden door de nationalistische economen in Britsch-Indië nauwelijks besproken, stellig bestreden.

f. Het naast elkaar bestaan van producenten- en consumenten economie; met deze tegenstelling bedoelende het volgende verschijnsel:

I. Het moderne ondernemingsbeginsel, dat scherp-onderscheid maakt tusschen het bedrijf, waarvan de onverdeelde opbrengst als één bedrag ter beschikking van den eigenaar komt en zijn particuliere huishouding in het leven van den Oosterschen landsman, is nog niet doorgedrongen; de gebruikswaarde van het product speelt in de waardeering rechtstreeks een rol, voorziening in behoeften gaat voor geld verdienen.

II. De producent laat zich uitsluitend leiden door economische overwegingen, de consument door talrijke niet-economische (bijv. door religieuse en semi-godsdienstige) motieven. Naarmate bedrijf en huishouding minder scherp gescheiden zijn, dringen deze niet-economische motieven meer in alle gedragingen door, zoodat die het dorpshuishouden nimmer volslagen economisch doen zijn.

Hij eindigt zijn oratie met te betoogen, dat deze tegenstellingen, die nog met andere, minder belangrijke te vermeerderen zouden zijn, de omschrijving van „dualistische staathuishoudkunde" vormende wetenschap, die zich met de economie dezer samenlevingen bemoeit, ten volle rechtvaardigt. En hiermee komt Boeke weer op zijn uitkomst van zijn proefschrift 5) terug: hij kent de dualistische staathuishoudkunde een eigen plaats toe, waarvan zij zelf de grenzen naar eigen behoeften zal hebben te bepalen.

Met deze ongetwijfeld eclatante oratie zal Boeke zich hebben gereed te houden voor tallooze aanvallen, die niet zullen uitblijven.

Het is uitermate interessant straks den hoogleeraar krachtens zijn oud betoog, met een modern kleed overdekt, gestaald door een bijkans twintigjarig verblijf in Nederlandsch-Indië, dus in een Oostersche samenleving, een zelfstandig terrein van het groote gebied der economie te zien gaan afpalen en het bestaan van het recht daartoe, in geschriften van zijn hand nader te belichten.

Bergen op Zoom, 17 Januari 1930.

4) De Chineezen vallen daar vanzelf ook onder.

5) Conclusie proefschrift, blz. 203.

Van Week tot Week.

Van Dinsdag 14 tot Maandag 20 Januari.

Te Batavia werd een vergadering gehouden van de voormannen der nationalistische beweging, waarin eene protestmotie tegen de huiszoekingen behandeld werd, ter voorlegging aan eene te houden openbare vergadering.

De afschaffing van de beroepswerving heeft zijn beslag gekregen. Een commissie van toezicht op de werving is ingesteld, onder den chef der arbeidsinspectie.

Het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging Oost- en West en de West-Indische Commissie, maakten hun opwachting bij den nieuwen Gouverneur van Curaçao, den heer van Slobbe, bij gelegenheid waarvan verschillende belangen het gewest betreffende, punten van ernstige overweging werden gemaakt.

Opgericht is eene Haagsche Afdeeling der Vereeniging Steun in Medische Aangelegenheden voor den Inlander (Simavi; Hoofdzetel Amsterdam, terrein van werkzaamheid Ned. Oost-Indië). Tot voorzitter

werd gekozen de heer F. van Peski, tot secretaris de heer L. L. Schwaanhuyser, tot gewoon bestuurslid mevr. v. Neytzel de Wilde geb. Macgillavry.

De heer Noto Soeroto heeft, op voorwaarde dat hem een vertrouwelijke volmacht wordt verleend, het voorzitterschap aanvaard van het Nederlandsch Indonesisch Verbond. Nadat hij der vergadering de beginselverklaring — welke op samenwerking en evenwaardigheid der rassen berust — en het werkprogram had voorgelegd en uiteengezet, werd de verlangde volmacht verstrekt. Waar de beginselverklaring en het werkprogram gericht zijn op een behoud en versteviging der Rijkseenheid, moge de heer Noto Soeroto verzekerd zijn van onze beste wenschen voor het slagen van zijn streven.

De Fransche Regeering heeft verschillende Ned. Ind. ambtenaren en publicisten onderscheidingen verleend.

Van de uitzending van Hr. Mrs. Gelderland als artillerie-instructieschip naar Ned. Oost Indië, is in verband met de daarvoor vereischte kosten, afgezien. Het is nog niet bekend, op welke wijze thans voorzien zal worden in de artilleristische opleiding van het zeevolk aldaar.

De marechaussee-brigade, onder commando van majoor Hofstede, heeft in Boven-Tripa contact weten te krijgen met het verzetshoofd Teungkoe Piie, bij welke gelegenheid laatstgenoemde sneuvelde.

Op een eerste supplementaire begrooting is een bedrag uitgetrokken voor uitbreiding van politie ter Oostkust van Sumatra, met 52 chefs en kader benevens 205 agenten.

Aan den regent van Bankalan, den heer Tjakraningrat en aan den Hoofd-Djaksa van den landraad te Medan, den heer Rif Wenas, is opdracht gegeven zich naar Nederland te begeven tot het maken van zekere studies in verband met hun officieele werkzaamheden.

Op een vermoeden van inmenging van hoogerhand, in de kwestie van het loco-burgemeesterschap van Batavia, heeft in den gemeenteraad een veelbewogen stemming plaats gehad over de bezetting der wethouderszetels. Op het laatste oogenblik wist de heer Zalinge gelukkig nog te voorkomen dat het conflict weder uit zou zijn gebroken.

De Commissie voor de Bovenwindsche Eilanden heeft op eene audiëntie, den heer Gouverneur van Curaçao een adres aangeboden, dringend verzoekende zoo spoedig mogelijk al dat geene te willen doen verrichten, wat noodig is om de genoemde Eilanden uit hunne benarde economische en sociale positie te redden, daar zij bij voortduring daarvan aan een ondergang in de naaste toekomst, niet zullen kunnen ontkomen.

H. K. H. Prinses Juliana heeft bij haar vertrek uit Katwijk, na beëindiging Harer Leidsche studies, aan den burgemeester dier gemeente een bedrag doen toekomen voor de armen aldaar.

Het voorloopig verslag op de begrooting van Ned. Oost-Indië is verschenen.

De Regeering heeft het noodig geoordeeld om het vertrek van Hr. Ms. van Galen naar Curaçao, vier dagen te vervroegen en nog 25 onderofficieren en manschappen mede uit te zenden. De datum van vertrek is thans bepaald op den 18den dezer.

Hr. Ms. recherche vaartuig Arend is eveneens naar de West vertrokken, en wel reeds op 16 dezer.

Woensdag den 17den dezer vertrok uit Bandoeng het voorloopig laatste postvliegtuig naar Nederland, onder veel belangstelling. Mr. Wormser sprak de hoop uit, dat de postvluchten spoedig hervat zullen kunnen worden, een wensch, die wel door ieder goed-Nederlander gedeeld zal worden.

De Sumatra Tozan Company heeft de concessies der Dansk Ostindisk Plantagegeselskab, groot 12.000 acres, aangekocht.

De erven-Dinger hebben voor ruim f 1,000,000 de suikerfabriek Babat Ardjosarie aangekocht.

De Britsch-Indische vlieger Man Mohan Singh, wiens toestel te Noyon verongelukte en die daardoor zijn begonnen vlucht Engeland—Britsch Indië moest opgeven, is naar Londen teruggekeerd. Met zijn poging dong hij naar den door Aga Khan uitgeloofden prijs, voor den eersten Britsch Indiër die alléén het genoemde traject zou hebben afgelegd.

Het stoffelijk overschot van kapt. De Quant werd te Soerabaja onder militaire eerbewijzen ontscheept. *Zaterdag den 18den dezer heeft de begrafenis te* Bandoeng plaats.

De gearresteerde leiders Goenardjo, Marsoedi en Ahyasoepardi, van de Sarakat Kaoem Boeroeh Indonesia zijn voorgedragen voor interneering.

Nadat in den middag een plaquette, voorstellend het borststuk van oud-burgemeester Bussemaker, in de voorhal van het stadhuis was onthuld, is in den vooravond onder overweldigende belangstelling het nieuwe stadhuis van Malang plechtig in gebruik genomen. Tegenwoordig waren o.a. de gouverneur van Oost-Java, de burgemeesters van Soerabaja, Modjokerto, Pasoeroean, Probolingo, Kediri en Blitar, en alle plaatselijke en civiele autoriteiten. Het oudste raadslid, de heer Wins, bood uit naam van de burgerij met een geestdriftige rede een door Piet van der Hem geschilderd portret van H.M. de Koningin aan. Hierna werd het Wilhelmus gezongen.

Met het voorloopig laatste retour-vliegtuig gaf de Bataafsche Petroleum Mij. een welverdiende huldebetuiging mede voor de K. L. M. en de kranige bemanningen van de route Nederland—Nederl. Indië v.v., bestaande uit een bloemstuk met lint in de Nederlandsche kleuren, waarop staat: „Aan de luchtvaarders der K. L. M." Op het bijgevoegde kaartje werd de verwachting uitgesproken, dat spoedig een blijvende verbinding tusschen Indië en Nederland tot stand zal komen.

In een te 's-Gravenhage gehouden vergadering van rubberproducenten is besloten tot oprichting van een Vereenigd Britsch-Nederlandsch comité ter verdere bestudeering van het rubbervraagstuk.

Naar verluidt is eind December '29 uit Medan een Amerikaansch jachtgezelschap naar Lho Seumawe vertrokken vanwaar het het binnenland van Atjeh zou binnendringen. Het gezelschap bestaat uit 7 Amerikanen, w.o. 2 dames. Zij worden vergezeld door den heer Bertold, terwijl verder niet minder dan 85 koelies, waarvan 45 als drijvers en 40 als dragers geëngageerd zijn. In 10 vrachtauto's is het gezelschap met de niet onbelangrijke bagage naar Lho Seumawe afgereisd, vanwaar men eerst 100 K.M. de rivier zal oproeien alvorens met de eigenlijke jacht aan te vangen. *De jacht zal uitsluitend beoefend worden ter wille van de sport zelf*, zoodat het niet tevens de bedoeling is wetenschappelijke gegevens te verzamelen of levende dierenexemplaren te vangen. Het gezelschap hoopte 12 Januari wederom te Medan terug te zijn. Wie de, dit gezelschap begeleidende heer Bertold is, weten wij niet, doch uit het ontbreken van elke kwalificatie van diens persoon, mag als vrij zeker geconcludeerd worden, dat hij geen controleerend ambtenaar is.

Is deze conclusie juist, dan past hier te meer een krachtig protest tegen het toelaten van een dergelijk gezelschap in Indië en tegen het ongecontroleerd loslaten ervan — alléén voor de sport der dames en heeren — op de fauna van Atjeh, die, gelijk bekend, in vele opzichten bescherming dringend van noode heeft om haar voor algeheele uitroeiïng in de naaste toekomst, wellicht nog te kunnen behoeden. Het in den Volksraad aanhangig gemaakte voorstel voor de instelling van reservaten zou, op deze wijze, juist telaat kunnen zijn gekomen. Ook in het verleenen van gastvrijheid aan vreemdelingen is een zekere zelfbeperking noodig.

*) Hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Crt.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Bevordering der Indonesische Weefkunst.

De vorige week kondigden wij aan, nog eens terug te zullen komen op de tentoonstelling van superieure *ikat*-weefsels in de mooie, groote zaal van *Pictura* te 's-Gravenhage, waarvan een gevoelige bezoekster de opmerking maakte: „dat zij bij het binnentreden den indruk kreeg in een gewijden, Indischen tempel te komen." *)

De kunstcriticus, *Just Havelaar*, schreef er o.a. over:

„Wij zien hier vooral Ikatdoeken. De Ikatweefsels behooren nog tot een uiterst primitieve techniek, die ons echter juist daarom misschien uiterst gecompliceerd voorkomt; evenals een primitieve taal gecompliceerd is."

Inderdaad, de *ikat*-techniek, in haar meest oorspronkelijken vorm, is zeer eenvoudig, berust op dezelfde wijze van doen, die velen onzer reeds als kleine kinderen tot versiering in praktijk wisten te brengen bij het bekende spatwerk: het plaatselijk bedekken van de grondstof, daar, waar men, bij kleuring van het geheel, dat uit wil sparen.

Prof. *J. A. Loeber* schrijft in zijn slot-artikel van „Hoe de Kunst in Indië ontstaan is" over „Het Weven" o.m.:

„In het Oosten vindt men hier en daar rotanstrooken typisch versierd. Men bevestigt op bepaalde plaatsen smalle reepjes en verft het geheel met „drakenbloed" rood. Na het verwijderen der dekreepjes is het fond rood geworden met blanke lijnen vermooid.

„Iets dergelijks doen ook Papoea-vrouwen. De lange bundels gedroogd gras, waaruit zij hun rokjes vervaardigen, worden eveneens omwonden en geverfd, zoodat een primitieve versiering na het verwijderen der knoopsels, is ontstaan.

„Dit eenvoudig sierprocédé werd nu ook op de vezelschering, vóór het weven, toegepast. De garens, regelmatig op het scheerraam in bundels gespannen, werden systematisch in patroonvorm omknoopt en geverfd. Na het verwijderen der knoopsels, was de geheele schering georna-

*) Wie deze pracht-verzameling nog in haar geheel wil zien, moet zich haasten, want zij duurt niet lang meer en er zijn reeds vele mooie stukken, hoe hoog ook in prijs, verkocht. — Red.

menteerd en als deze op het weeftoestel overgebracht was, kon de weefster één op, één neer weven; het weefsel was door de vóórbewerking reeds versierd.

„Dit procédé, naar het knoopen *ikatten* genoemd, kreeg vooral bij de latere katoenweverij groote, artistieke beteekenis, omdat de katoengarens veel gemakkelijker geverfd konden worden, dan die uit vezelmateriaal."

Uit en met ditzelfde eenvoudige procédé heeft zich echter in den loop der eeuwen, gelijken tred houdend met de steiging van het innerlijke beschavingspeil der beoefenaars er van, een meer en meer verfijnd.artistieke versieringskunst ontwikkeld, waarvan men de weerga bijna nergens vindt.

Zoo merkt bovengenoemde kunstcriticus betreffende de bekende, dubbel geïkatte Teganan-doeken, bij diezelfde tentoonstelling dan ook op:

> „Verreweg het fijnst ontwikkeld is dit ornament in de Balineesche doeken, waarvan wij hier drie zeer mooie en gave voorbeelden aantreffen. Er zijn daar *wajang*-motieven opgenomen in het fijn doorwerkt, zeer gedetailleerd ornament, dat treft door rust en eurythmie. De kleuren zijn in een stillen toon gehouden: oker op bruin en zwart, dat soms afwisselt met een roestig rood. Dit ornament heeft een zoo groote fijnheid gekregen, omdat de Balinees zoowel den scheringals den inslagdraad zijner ikatten verft naar de eischen van zijn ontwerp: een techniek waarvoor ons Westersch begrip, eenvoudig stil staat! Deze doeken hebben een prachtig fluweelen toon. Voelt men de zeer dunne, katoenen stof, dan gelooft men zijn vingers niet!
>
> En hij vervolgt: „Vergelijken wij deze doeken met de ikatten uit Soemba, dan treft het verschil onmiddellijk. Uit een verfijnde cultuurwereld schijnen wij in het oerwoud te komen. De kleuren zijn veel feller; een vurig rood overheerscht. Het ornament wordt groot, flitsend en grillig. Gestyleerde menschenfiguren, dier- en plantmotieven zijn er in opgenomen. Men voelt een wreede, barbaarsche wereld, een oerwoudenwereld, tot welk een statige schoonheid dit barbaarsche karakter zich ook sublimeerde.
>
> „De doeken uit het binnenland van Celebes zijn er verwant aan, hoewel de min of meer naturalistische motieven er niet in voorkomen. Forsch en fel, steeds beheerscht, is het décor. Het zelfde vurige kleurschema overheerscht."

Hier moeten wij de opmerking maken: dat oudere Soembadoeken, die, welke vervaardigd werden, vóór de invoering der barbaarsch-leelijke aniline verfstoffen uit ons „beschaafde" Westen, niet zulk een „wreeden" indruk maken. De inheemsche, veelal plantaardige kleuren waren fijn en rustig, de motieven pasten zich daarbij aan.

Ook op Bali, vooral langs de kust, worden thans die felle, bonte kleuren toegepast.

Doch juist, omdat 't menschelijk begrijpen is, dat nu tijd ook voor de Indonesiër geldswaarde gekregen heeft, de inheemschen grijpen naar de goedkoope, zij 't dan ook minderwaardige, geïmporteerde verfstoffen, zou 't nu niet op den weg liggen van 't Europeesch Bestuur, als wijzere voogd en leider, om de in deze materie nog onwetende bevolking voor achteruitgang te behoeden?

Gaf niet reeds prof. Loebèr den raad om voor die gemeene aniline verstoffen — het is immers bekend, dat de fabrikanten en importeurs daarvan, plegen te zeggen: „het slechtste, dus goedkoopste, is voor Indië goed genoeg!" — zulk een hoog invoerrecht te heffen, in tegenstelling met de beste soorten, welke met de inheemsche kleuren zouden kunnen wedijveren, dat eerstgenoemde van zelf niet bij voorkeur gekocht zouden worden.

Een andere oplossing zou kunnen zijn, dat evenals in Skandinavië, bij de weefcentra, fabrieken worden opgericht tot vervaardiging van de bekende, fraaie inheemsche plantaardige verf welke dan tegen billijken prijs aan de bevolking van de hand kan worden gedaan.

Maar men haaste zich met de uitvoering hiervan, want het euvel verspreidt zich meer en meer, tot in de verste binnenlanden, zelfs van Celebes.

Gelukkig zijn er, vooral onder de jongere ambtenaren bij 't Binnenlandsch Bestuur en hun echtgenooten thans meerderen, die van harte belangstelling koesteren voor de volkskunst, speciaal voor het weven der inheemsche vrouwen en gaarne naast hunne toch reeds drukke werkzaamheden, hun aandacht daaraan willen wijden, daar zij, evenals wij overtuigd zijn, dat bevordering dier kunst in de goede, nationaal Oostersche richting, mogelijk is, mits zij van hooger hand er in gesteund worden.

Ook in de Westersche maatschappij is de lust en de liefde voor het handwerk in de laatste kwart eeuw langzamerhand aan het terugkomen, maar niet dan nadat de beoefening en de vaardigheid er van bijna overal zoo goed als uitgestorven zijn. Kunnen wij, door pijnlijke ondervinding wijsgeworden, dit laatste voor Indonesië, waar de volkskunst meerendeels nog levendig is, niet helpen voorkomen? *„L'histoire se répète"*, doch veelal door onze eigen schuld, door onze traagheid tot veranderen ten goede. Laten wij ons thans aangorden, er hangen vitale, geestelijke belangen van af, niet alleen voor Nederlandsch-Indië.

In de dagbladpers werden onlangs enthousiaste artikelen gewijd aan de nieuwe weverij „Het Paapje" te Voorschoten, zoo ook in „De Groene Amsterdammer" van 4 dezer door *Co van Oven*, die zich mede er over verheugt, dat men hier in Nederland eindelijk weer gaat voelen voor het kunsthandwerk. Hij slaakt o.a. de verzuchting:

> „Het is een moeilijke onderneming voor den mensch, die niet als scheppend kunstenaar werd geboren, om, zonder tot uitgave te komen, welke het gemiddeld inkomen van den gewonen burger niet kan dragen, iets anders dan een rusteloos-massa-artikel te verwerven. De bazarartikelen kunnen slechts geleidelijk worden overwonnen: het weefgetouw kan hierbij zeer zeker in de eerste plaats zijn diensten verrichten."

Ditzelfde geldt eveneens voor Nederlandsch Indië, ofschoon misschien nog niet overal zoo sterk sprekend. Het aantal scheppers van ware klein-kunst is ginds gelukkig nog altijd veel grooter dan hier, doch is door ons toedoen, zoowel als ons nalaten, bezig hard te verminderen, overladen als ook zij worden door die zelfde bazarartikelen, zonder dat wij medehelpen hun prachtige volkskunst, o.a. het weven in eere te houden, door het *daadwerkelijk te waardeeren en aan te moedigen.*

Zou de heer Just Havelaar, wiens oordeel zooveel invloed heeft op de publieke opinie in Nederland, hiertoe niet willen medewerken?

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Protectie en Moraalprediking.

Bij de behandeling in den Senaat te Washington van een voorstel tot wijziging van de tariefwet der Ver. Staten is een amendement van den senator Blaine aanvaard om een invoerverbod af te kondigen voor *onder contractarbeid gewonnen producten.* In een beschouwing van het *Bat. Nwsbl.* (12 en 13 Dec. „Een Senaatsdebat") blijkt, dat voorshands voor Ned.-Indië geen reden bestaat tot ongerustheid; echter is wel degelijk bedoeld Amerika te sluiten voor den invoer van die producten, welke verkregen zijn onder *forced labour* en onder *indentured labour under penal sanctions.* Leerzaam zijn de motieven, welke een meerderheid in den Senaat liet gelden. Het *B. N.* schrijft: Openbare figuren in de Ver. Staten verstaan in hooge mate de kunst om het nuttige met het aangename te verbinden. Wij zullen de beweegredenen van senator Blaine niet in verdenking brengen, wanneer wij zeggen, dat de hooge ethische beginselen, die hem blijkens de toelichting tot zijn amendement blijken te bezielen, een buitengewoon treffende practische zijde bezitten, waarvoor de heer Blaine met vaardige Amerikaansche waardeering voor de materieele belangen des lands dan ook de oogen niet sluit. De heer Blaine heeft groote deernis met den inboorling, die door contractarbeid „tot armoede en degeneratie" wordt gebracht, en hij laakt scherp de „onmenschelijke behandeling van inheemsche werklieden, die eens een gelukkig volk vormden onder hun eigen inzettingen, en nu in den maalstroom van industrialisme worden gezogen, hetgeen de vernietiging van hun volksbestaan beteekent" — maar..... de wensch om de koloniale mogendheden net zoo fatsoenlijk te maken als *God's own Country*, waar deze dingen niet kunnen voorkomen, blijkt tegelijkertijd de positie van de Amerikaansche industrie te kunnen versterken. Reeds in zijn inleiding tot de verdediging van het amendement komt het aapje uit de mouw van den geachten afgevaardigde. Het vraagstuk van de arbeidsverhoudingen elders heeft, zeide de senator, onmiddellijk belang voor Amerika's eigen landbouw en industrie. Naarmate de discussie vordert verdwijnen de argumenten, dat men de ongetwijfeld zéér achterlijke West-Europeesche koloniale mogendheden nu eens goede manieren zou moeten leeren uit den gezichtskring, en komt de vraag van *de bescherming van den Amerikaanschen arbeid* in den zin van landbouw en nijverheid steeds meer op den voorgrond. Dit gaat zoover, dat in de discussie tenslotte zelfs de vraag wordt opgeworpen, of er geen maatregelen genomen moeten worden om de producten van eventueele nederzettingen van Ford in Europa, waar *lager arbeidsloonen* worden betaald, uit de Vereenigde Staten te weren!

Ook de *Deli Crt.* (21 Dec.) is van oordeel, dat er langzamerhand groote onzuiverheid in den *strijd tegen de Poenale Sanctie* is binnengeslopen. De tegenstanders beoogen er *h.i.* politieke winst mee en bestrijding van het gehate kapitaal, ongeacht de schade, die zij aan het Land, aan de cultures en aan de werkgelegenheid voor de door hen „beschermde" arbeiders dreigen toe te brengen. Men zou den Amerikaanschen senator eens kunnen wijzen op de toestanden in de textielindustrie in Amerika (in Marion o.a.), toestanden die — gezien de Amerikaansche bladen en hun illustraties — hoogst ongunstig afsteken bij de toestanden onder Poenale Sanctie in Ned.-Indië. Maar de *D. C.* wil dat niet doen en alleen er op wijzen, welk licht met dit alles de tegenstand tegen de Poenale Sanctie, zoowel in binnen- als buitenland, komt te staan.

Het *Soer. Hbl.* schrijft over „Koloniale lessen" (9 en 14 Dec.), „Exterritorialiteit in China" (10 Dec.), „Een wetenschappelijke Volkenbond" te Rome (11 Dec.) en „De overval te Willemstad" (13 Dec.), de *Deli Crt.* over „Een aanval afgeweerd" (20 Dec.), *De Sum. Post* over „Zuid-Afrika" (17 Dec.) en „Revol. inspectie aan den Stillen Oceaan" (19 Dec., Dr. A. Charasch).

Nationalisten.

„Oud-Opheffer" vervolgt in het *Soer. Hbl.* (10 Dec., 2de bl.) zijne beschouwingen over Indië. Het *nationalisme* zit z.i. in het bloed; het komt te voor schijn als de tijd het eischt, of omstandigheden dat gevoel wakker roepen. De Soendanees droomt van de wederoprichting van het Rijk van Padjadjaran; de Javaan van de oude glorie van Mataram. Een *Indonesië* leeft er *zeker* niet in de harten van het volk; dit is een schepping van de Hollanders. Er is een Soendaneesch en een Javaansch en een Menadoneesch en een Menangkabausch nationalisme, die nu nog wel met elkaar sympathiseeren, omdat zij front maken tegen de Hollanders; doch als dit niet meer noodig zou zijn, is er veel kans, dat de onderlinge antipathieën grooter zullen blijken, dan die thans tegen de Hollanders. De Inlander ontleent veel aan *Westersche denkbeelden.* Ghandi heeft vele van zijn denkbeelden ontleend aan het Westen. Kartini geloofde graag ,dat een volk niet groot kan worden, als de Moeders niet meehelpen en dat de Moeders niet mede kunnen arbeiden, indien zij in het gezin geen hooge plaats innemen. Uitwisseling van deugden is wel goed. Wij, Hollanders, kunnen wel wat van de fijne vormen der Oosterlingen overnemen en de Javanen van ons economisch inzicht en ons zorgen voor den ouden dag. Het nationalisme is er steeds geweest, o.a. werd in 1881 in Tasikmalaja een wijdvertakte beweging ontdekt. De beweging van 1884-'85, die culmineerde in de moorden van Tjilegon, was niet nationalistisch. Hoofdoorzaak was de geweldige indruk, dien de uitbarsting van de Krakatau had gemaakt. Plotseling laaide vroomheid op; de secte der Nagsjabandiah kreeg tienduizenden aanhangers. In de jaren '83, '84 en '85 was de lichtgeloovigheid der Oosterlingen verbijsterend. Waarschuwend was, dat vele Kromo's hun beleefdheid, hun goede vormen gingen afleggen. Als Kromo met zijn reisgenooten hun potje aan den weg zaten te koken, werd men niet meer vriendelijk en lachend uitgenoodigd mede toe te tasten. Een Kromo ging eens te Soekaboemi zijn moed toonen door rakelings tusschen twee wandelende dames door te loopen. Het bekwam hem slecht. Hij ging zich bij het Bestuurshoofd beklagen. Hij bleek een Bantammer te zijn. Hij ondervond, dat het zeer gevaarlijk was om ongemanierd te zijn en werd naar zijn land teruggezonden met de boodschap, aan zijn landslieden te vertellen ,dat zij in de Preanger niet de brani moesten uithangen. Het was toen nog niet gevaarlijk voor een Bestuursambtenaar om ongemanierdheid den kop in te drukken. De jonge studenten kwamen schrijver, als gepensionneerd resident van Rembang, wel opzoeken in Den Haag. Zij waren natuurlijk nationalist. Schr. heeft altijd veel schik in de jongelui gehad, reeds toen hij te Rembang was. Toenmaals werden de leerlingen voor de Rechtsschool aangewezen en zijn opdracht bij hun vertrek luidde, om den naam van Rembang hoog te houden. Zij voldeden aan de opdracht en hun rapporten waren schitterend. Later kwamen zij naar Holland om hun Meesters-titel te behalen. De bloedige onlusten van 1885 en van 1927 hadden niets te maken met nationalisme. Die van 1885 werden veroorzaakt door fanatisme, die van 1927 door Sovjetisme.

Wij verwijzen naar de *Java-Bode* (2 Dec. „Hormat-gebruiken"); het *Bat. Nwsbl.* (12 Dec. „Het leiderschap"; 17 Dec. Djajadiningrat in Holland"), de *Deli Crt.* (16 Dec. „P. N. I.-verg. te Jacatra"; 18 Dec. „Hoe het kwaad voortwoekerde") en *De Sum. Post.* (16 Dec. „De leiders").

Het aanslagen-euvel.

Het „Soer. Hbl." (5 en 6 Dec. „De moord op Groeneboom") en de „Ind. Crt." brengen ernstige grieven naar voren tegen de wijze waarop de moord op Groeneboom is onderzocht. In dit opzicht doen zij de *Deli Crt.* (16 Dec. „De veiligheid op de ondernemingen") denken aan hetgeen zij bij herhaling heeft geschreven ten aanzien van zaken op S. O. K. over de noodzaak van een snel en deugde-

lijk politioneel onderzoek en een snelle en strenge berechting der zaak. Daaraan heeft blijkbaar in het geval-Groeneboom alles ontbroken.

De „Ind. Crt." laat de moordzaak betr. den heer Groeneboom op de Onderneming Paal IV in Java's Oosthoek, ook niet voorbijgaan zonder een aanval te doen op de ondernemers en de dividendenjacht. De *Deli Crt.* (17 Dec. „Dividendenjacht?") betwijfelt of dat op dit geval van toepassing is. Zij wil niet ontkennen, dat er door uit het evenwicht geraakte leiders, uitspattingen en excessen kunnen worden begaan. Maar dit mag niet tot generaliseeren leiden. Ook thans zoekt de *D. C.* de oorzaken van den moord ergens elders; o.a. is een bedrag van f 1200, dat de vermoorde waarschijnlijk bij zich droeg, verdwenen. Ook zijn de opgelegde straffen, acht en tien jaar, te licht.

Volgens de „Ind. Crt." bestaat hier en daar in de cultures de gewoonte om bij afkeuring van werk van koelies, wegens onvoldoende oplevering, er geheel niets voor te betalen. Dat vindt ook de *Deli Crt.* (18 Dec. „Rampassen") een systeem, dat niet door den beugel kan. Met contractanten als ter S. O. K. kan het niet voorkomen, aangezien die ondanks het weinige werk, dat ze zouden verrichten, toch „op loon" moeten komen. Dat is een van de groote voordeelen, die de contractarbeiders boven de „vrije" arbeiders op Java en S. O. K. hebben.

De „Ind. Crt." bepleit een actie van de Vakorganisaties der geëmployeerden om de diepere oorzaken van de aanslagen op de ondernemingen aan het licht te brengen, opdat geweten worde, hoe het geconstateerde kwaad effectief te bestrijden is. Volgens haar hebben de jongste aanslagen in Deli en in Java's Oosthoek geleerd, dat de ondergrond ervan dikwijls meer een economisch dan een politiek karakter draagt. De *Deli Crt.* (21 Dec. „Het aanslagen-euvel") merkt hierbij op, dat ter S. O. K. nog steeds de algemeene opinie is, dat de diepere ondergrond der moordaanslagen gelegen is in de politieke propaganda en het verloren gegaan ontzag door een slap regeersysteem en bijkomstige omstandigheden. De sterke uitbreiding der Politie ter S. O. K., die nu is toegestaan, is te beschouwen als een erkenning daarvan van Regeeringszijde.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (9 Dec. „De toepassing der Vuurwapen-ordonnantie"; 10 en 13 Dec.; „Java, let op Uw zaak," betr. Suikerriet), *De Loc.* (10 Dec., blz. 15, „De groote boschbranden"); *De Sum. Post* (16 en 17 Dec., 3de bl., „De actie op de kebons"; 17 Dec. „De uitvoer van S. O. K.; 20 Dec. „Kolonisatie in N.-Guinea") en de *Deli Crt.* (20 Dec. „Samenwerking tusschen Cultures en Arbeids-inspectie").

Excursie van de Nat. Historische Vereeniging.

Een 25-tal leden der Nat. Hist. Ver. te *Medan* bezichtigden op een Zondagmorgen het terrein tusschen de brug over de Deli-rivier en Belawan. Zij liepen langs den weg, nu eens hier dan weer daar stilstaande, tusschen de mangrove boomen kijkende, krabbende in den modder en zich blijkbaar goed amuseerend. De weg naar Belawan levert op dat gedeelte een prachtige, bijna unieke gelegenheid, om de merkwaardige vegetatie dezer, bij elk hoog water overstroomd wordende gronden te bezichtigen. Deze terreinen leveren toch een standplaats voor planten op, die zoo afwijkend is, n.l. zout en modderig, dat normale planten er niet groeien kunnen. De bewoners zijn dan ook van een heel aparte structuur om daar stand te kunnen houden. De voorzitter gaf bij het begin der excursie een kort overzicht van de wijze, waarop deze kruiden, heesters en boomen gewapend zijn voor den strijd om het bestaan; ieder deelnemer kreeg bovendien een lijst van planten en dieren, die er te vinden zijn. Na de wandeling over den grooten weg, besteeg men de auto's weer om te rijden naar loods 20, waar achter de olietanks een bijna boulevardachtige weg dwars door de mangrove naar den visscherskampong Bagan-Deli voert. Het mangrove-bosch is hier zeer mooi ontwikkeld, maar het merkwaardigst is wel de kampong zelf. Men ziet er het ver[illegible]delen van schelpdieren, waarvan de inhoud gegeten wordt en de schelpen aan de kalkbranderijen verkocht worden. Velen zullen niet weten ,dat hier ook parels gevonden worden; de grond is hier en daar bezaaid met een soort parelschelpen; het product mag dan niet van eerste kwaliteit zijn, er worden toch werkelijk pareltjes gevonden. In deze omgeving ziet men ook vele schitterend gekleurde ijsvogels, bijenvogels enz. Van den Douanepoort te Bagan werd met sampans naar Laboean teruggevaren. Het einde van den tocht was een bezoek aan den vischpassar te Laboean, waar juist talrijke sampans de grillig gevormde waterbewoners hadden aangebracht. *(Deli Crt.* 16 Dec.).

Het *Soer. Hbl.* vertelt van „Het land der Papoea's" (9 en 12 Dec.), „Het oerbosch van Java's bergland" en „Tijdens de O.-I.-Compagnie" (14 Dec., 5de bl., van „Het sanatorium te Ngadiwono" (13 Dec.), „Negerachtigen op Java" (11 Dec.) en „Wetenschappelijke verkwisting" (14 Dec.), *De Loc.* (11 Dec.) van de „Belangrijke schenking" van den heer E. W. van Orsoy de Flines aan het Bat. Genootschap (een volledige collectie „Indisch-Chineesche" keramiek), *De Sum. Post* van „Indië te Antwerpen in 1930" (19 Dec., 2de bl.).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

Een politiek van incidenten.

Onder dit hoofd komt in het tijdschrift *Timboel* te Solo, van 15 October een beschouwing voor, over de politiek der huidige Indische Regeering tegenover de nationalistische „volks"-beweging, waaraan wij het volgende ontleenen:

Het politieke leven in Indonesië wordt in sterke mate gekenmerkt door een zekere toevalligheid.

Onvoorziene gebeurtenissen lokken hevige, maar kortstondige politieke acties uit met als gevolg heftige reacties van andere zijde.

Deze slingeringen zijn grootendeels te verklaren uit het dubbelhartige karakter, aan de koloniale verhouding eigen. Baatzucht, winzucht, („de stoffelijke voordeelen die het doel waren der verovering") liggen aan die verhouding ten grondslag; maar deze wordt gaarne bedolven onder allerlei „ethische" leuzen en phrasen (die volkomen eerlijk gemeend kunnen wezen!)

In het politieke leven van koloniale landen zijn de materialistisch-conservatieve tendenzen, het instinct van hebben — en houden, de constantste en reëelste factor; de idealistische, „ethische" motieven werken daar bij ongelijke vlagen op in.

De Regeering ook van *deze* kolonie, volgt dus geen vaste lijn. Haar natuurlijke, onwillekeurige politieke functie is: het zoo lang doenlijk behouden van de bestaande toestanden; haar bewuste sympathieëen richten zich op een „zoo goed mogelijke" en „gezonde" evolutie. Bovendien moet Haar tactiek wisselen al naar de kracht die de Indonesische volksbeweging ontwikkelt. Weet men Haar te beduiden, dat deze beweging „gevaren" oplevert, dan komen Haar eigen conservatieve karaktertrekken plotseling sterker uit.

Bovendien mangelt het Haar aan wezenlijke kennis van de innerlijke roerselen der Indonesische maatschappij. Zoo moet zij zich richten naar uiterlijke verschijnselen en is ook onzeker in Haar oordeel over de feitelijk bestaande machtsverhoudingen.

Daartegenover is het jonge nationalisme nog volstrekt niet tot klaarheid gekomen. Het laat zich door wisselende politieke stroomingen meevoeren. Een beginnend nationalisme kent in hoofdzaak slechts het verre einddoel; het is dus wel doel-bewust, maar ziet niet helder den weg, die naar dit doel leidt. Zoo is het in zijn kracht en wezen, voor wie er buiten staan, moeilijk te beoordeelen.

Toch vréést men de nationale beweging. Immers zij is het, die zich te weer stelt tegen het belangzuchtig conservatisme en die voorbestemd is, dit op den duur te overwinnen en te vernietigen.

Kan men de innerlijke kracht van het nationalisme slecht beoordeelen, men ziet het in ieder geval toenemen in omvang, zijn organisaties uitgroeien. De groepen, die de koloniale baatzucht belichamen, verbeelden zich dus dat wanneer men de uitbreiding der nationalistische organisaties kon tegengaan, men ook de kracht der nationale volksbeweging zou fnuiken.

Iedere doelbewuste organisatie der overheerschten moet voor de overheerschers, voor de Europeesche samenleving, steeds een bron van ergernis en heimelijke angst blijven. De typische Europeeschkoloniale partij-politiek richt zich dus tegen de organisaties, waarin het nationalisme zich belichaamt.

Een verlichte, helderziende Centrale Regeering zou, de betrekkelijke onjuistheid van deze sentimentspolitiek der behoudzuchtige Europeesche samenleving hier te lande beseffende, zich daar niet door laten influenceeren. Maar de Regeering *kan* niet werkelijk helder zien. Haar onderbewuste functie van middelpunt van het koloniale behoud, maakt dit onmogelijk.

De huidige Centrale Regeering echter is ook om een andere reden niet tot een werkelijk vooruitstrevende politiek in staat. Zij heeft namelijk het Regeeringsapparaat niet volledig in de hand. De verschillende bestuursinstanties hebben afwijkende inzichten, hetgeen in de praktijk een gemis aan eenheid in het Regeeringsbeleid tengevolge heeft. Ongerekend nog de momenten, dat men zich afvraagt, wie er nu eigenlijk regeert, de Regeering of het onberekenbare koloniale sentiment der blanke publieke opinie, zijn er oogenblikken dat een der Haar ondergeordende uitvoerende machten, op eigen gelegenheid politiek bedrijvend, zich in Hare plaats stelt.

Een duidelijk bewijs hiervan levert hetgeen er verluidde omtrent de „geheime circulaire" door den Gouverneur van West-Java gezonden aan de hoofden van bestuur in de afdeelingen, welke, naar men beweerde, de nieuwe politieke gedragslijn der Regeering ten opzichte van de Indonesische beweging voorschreef en dat wel vooral door een aan de politie gegeven aanwijzing tot krachtiger optreden in openbare vergaderingen.

Ten bewijze citeeren wij een gedeelte van het in het N. v. d. Dag d.d. 10 October j.l. gegeven uittreksel der voornoemde „geheime circulaire":

„Aan de Europeesche en Inlandsche Bestuursambtenaren c.q. de politie, werd kennis gegeven, dat vanaf heden krachtiger dient te worden opgetreden tegen alle tegen het Gezag gerichte actie en dat er vooral op vergaderingen, wanneer sprekers opruiende redevoeringen houden, onmiddellijk en onverbiddellijk dient te worden ingegrepen.

„Voorts gaf de Gouverneur (van West-Java) last dat alle Inlandsche politie-agenten in geheel West-Java binnen de 24 uur hebben te bedanken voor het lidmaatschap der P. N. I. op poene van ontslag op staanden voet."

Het blijken dus twee zaken te zijn, die de aanleiding tot deze circulaire hebben gegeven. 1e. Een gemis aan voldoend krachtig optreden bij het hoogere en 2e het lidmaatschap van de P. N. I. van lager politiepersoneel.

De geheele Europeesche pers juichte dit incidenteele krachtiger optreden, waardoor de linkervleugel der Volksbeweging getroffen zou worden, toe. De blanke pers zag in dat *incidentieele* bevel een *principiëele* kentering der Regeeringspolitiek. Erkend zij, dat niet alleen de pers, maar ook hoogere ambtenaren in de uitvaardiging dier circulaire de aankondiging van een (door de omstandigheden geboden) gewijzigd regeeringsbeleid meenden te zien.

De Gouverneur van Oost-Java gaf volgens een interview in „De Indische Courant" van 16 October j.l. te kennen, dat hij met de zaak niet officieel bekend was. Hij had een en ander vernomen uit de courantenberichten en zeide voorts:

„Vanzelfsprekend is het tevens, dat ten deze van het bestuur in Oost-Java geen initiatief uitgaat, omdat, zooals gezegd, *in den Oosthoek daarvoor de aanleiding ontbreekt,* welke West-Java bood.

Intusschen kan het schrijven van den waarnemend procureur-generaal, ten aanzien van de te nemen maatregelen, een kennisgeving, welke door den gouverneur-generaal gesanctioneerd moet zijn, hier elken dag worden tegemoet gezien. Zoodat waarschijnlijk zeer binnenkort hier dezelfde maatregelen zullen worden aangekondigd, die in West-Java van kracht zijn verklaard."

Het interview van den vrijzinnigen Gouverneur van Oost-Java had iets bevreemdends. Niet alleen doordat die Gouverneur van ver-reikende regeeringsmaatregelen eerst kennis kreeg uit courantenberichten, doch ook doordat de veranderde houding der Centrale Regeering hem vanzelfsprekend voorkomt, al heeft hij zelf géén aanleiding gevonden om in Oost-Java in te grijpen, maar hij desniettemin tot dat ingrijpen bereid schijnt indien een algemeen bevel van den procureur-generaal het zal eischen, óók al is dat ingrijpen volgens zijn eigen mededeeling .... niet geboden.

Als een Gouverneur het, op niet meer dan „looze" courantenberichten, natuurlijk vindt, dat de regeering van beleid verandert, kan het dan bevreemden, zoo vragen wij, wanneer de Indonesische nationalisten al lang afgeleerd hebben, zich over zwenkingen in het regeeringsbeleid te verwonderen?

Naar aanleiding van de uitvaardiging der „geheime" circulaire, hief de Europeesche pers in Indonesië, gelijk gezegd, een (eenigszins overdreven) lofzang aan, deze kentering in de tot dusver gevolgde politiek als eerste poging tot een principiëel optreden

tegen de Indonesische vrijheidsbeweging toejuichende. Of ze zelf alles geloofde, wat ze beweerden, weten we niet. Ze schenen in ieder geval uit de zaak zooveel mogelijk politieke (valsche) munt te willen slaan.

De Indonesische pers zweeg in afwachting van de daden die op de woorden zouden volgen. De vergaderingen van de P.N.I., op den 27sten October te houden, boden de politie tot die daden alle gelegenheid. Ook wij wachten met geduld op hetgeen volgen zou.

Inmiddels bepaalden de leiders der Indonesische volksbeweging haar tactiek voor het geval, dat het regeeringsantwoord op de door den heer Middendorp gestelde vragen géén ontspanning mocht brengen.

Zulk vragen-en-antwoord-spel heeft zijn bekoring. In dit geval toonde het, voor de zooveelste maal, hoe wispelturig de algemeene regeeringspolitiek is. Het bevestigde op verbluffende wijze niet slechts onze meening over de onstandvastigheid der centrale regeering, maar tevens onze opinie over de onsamenhangendheid der regeeringsorganen en hun gebrek aan eensgezindheid in vragen van politiek beleid. Het gaf een verrassenden kijk op de rol die de politie, een ondergeschikt orgaan der centrale overheid, zich in de samenleving van Indonesië veroorlooft.

Wat verder zegt schrijver:

„We hebben uit het gebeurde nuttige, hoewel geen nieuwe lessen getrokken. De politiek van het huidige gezag, hoe welwillend ook van bedoeling, is onbestendig en onberekenbaar van practijk. Onbestendig omdat, al naar het momenteel overheerschend politiek sentiment: het welbewuste verlangen naar ordentelijken vooruitgang of de onderbewuste angst voor beëindiging der koloniale winsten, de regeering dan eens naar links, dan weer naar rechts zwaait.

Wij zijn het met den Gouverneur van Oost-Java eens, die in het huidige incident een bevestiging zag van het door den heer Kiewiet de Jonge namens de regeering in den Volksraad aan het adres der P.N.I., als een laatste waarschuwing gezegde, welke waarschuwing, wanneer zij in den wind werd geslagen krasse maatregelen tot gevolg zou hebben.

Zulk een politiek van dreigementen moge als tactiek voor de regeering ter geruststelling van de Europeesche samenleving al dan niet noodig zijn, ons leert ze, dat we met een steeds voortdurend en toenemend gevaar voor onzen linkervleugel hebben te rekenen. Hiertegenover is eensgezind beraad en doelbewust optreden geboden. De bij voorbaat gehouden besprekingen omtrent dezen kant van het regeeringsbeleid hebben geleerd, dat het den Nationalisten aan eensgezindheid, noch aan middelen ontbreekt, om zich te weer te stellen.

De incidenteele regeeringspolitiek heeft dus tot het uitstippelen van een principieele tactische gedragslijn der Nationalisten geleid. Wij rekenen er mee, dat de gestadige aanslagen op de eenheid onzer beweging, in den vorm van dreigementen tegen onzen linkervleugel, aan de orde zullen blijven.

Voorts haalt schrijver gedeelten aan van het antwoord der regeering op vragen van den heer Middendorp in den Volksraad en besluit daaruit, dat dit antwoord in voorzichtige termen uiterst bedenkelijke dingen bevat, die tot „een onduldbaar politie-régime, dat een staat in den staat vormt, kunnen leiden". „Binnen al te ruim getrokken grenzen wordt de politie op haar (de nationale volksbeweging) losgelaten! Het feit, dat een regeering een dergelijke politie-instructie durft openbaar maken en blijkbaar meent dat dit haar eigen moreele verantwoordelijkheid voor wat er aan de volksbeweging zal worden misdaan, kan verminderen, is ernstig."

De snelle werkers zijn zonder uitzondering bijzonder methodisch, doelmatig en nauwkeurig. Hun snelheid steekt nooit zoo zeer in een werkelijk grooten spoed, waarmee zij hun bewegingen verrichten, als wel in de omstandigheid, dat zij geen kwart seconde verliezen. Bij deze snelle werkers kan men alles op zijn vaste plaats vinden, hun schrijfgereedschap, hun mappen, kortom alles, waarvan zij zich bedienen. („Der Organisator").

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's-Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor N.-I.

Uit nr. 23 van 7 Dec.: De vrije Emigratie van Jogja, door Deliaan-Dingen, die gebeurd zijn.... Vaderlijke zorgen van het Bestuur, III. — Nuttige wenken voor den (Rubber) planter III. — Het oordeel van een Franschman over Bali en Java (uit l' Intransigeant). — Een dag op pad bij Batavia. De tropische vegetatie (uit Floralia), door C. A. Wenniger.

The Asiatic Review.

Jhr. dr. C. G. S. Sandberg, geoloog, schrijft een artikel in het Januarinummer. Vol. XXVI no. 85: The Mines and Minerals in the Netherlands East Indies Archipelago.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van N.-I.

Deel 85, afl. 4 bevat: Oudheidkundige aanteekeningen (met 3 platen) door dr. W. F. Stutterheim. — Het Karo — Bataksche huis (met 1 plaat) door dr. W. Huender. — Spraakkunst van het Bolaäng Mongondowsch, door W. Dunnebier), 2de gedeelte.

Bulletin of the Netherlands East Indian Volcanological Survey.

Verschenen is no. 25 van November.

Commercieel Bulletin voor Nederland en Koloniën.

In nr. 310 van 15 Jan.: Invoeren op Java en Madoera II (over 1928). Bij vraag en aanbod worden eenige Ned. firma's opgenoemd die uitbreiding harer handelsbetrekkingen met Nederlandsch Oost- en West-Indië wenschen.

Het blad kan blijkbaar ook nog niet scheiden van den populairen naam „koloniën", welke sedert de laatste grondwetswijziging in gebiedsdeelen (van het Koninkrijk der Nederlanden) is veranderd.

De Emmabode

van 11 Dec. nr. 16 vertoont al wat meer afwisseling dan voorheen. Tal van inzenders hebben hun dichtader in Curaçao laten vloeien.

De Haagsche Post.

van 4 Januari heeft een artikel: Indië en het gezag. Schakels in één keten. Het roode gevaar in Indië en Nederland.

Historisch Tijdschrift.

De Katholieke (bedoeld is Roomsch) missie in het Sultanaat Batjan (Molukken) 1557—1609, door C. Wessels. S. J. Dit belangrijk gedocumenteerde stuk behandelt een halve eeuw R.-K. missie ten tijde van de Portugeezen en de Spanjaarden.

Die Huisgenoot (Zuid-Afrikaansch Weekblad).

27 December. Die Verbanningsoord Duiwelseiland, door D. H. P. Breek, met platen.

De Indische Post.

van 14 Dec. no. 50. De stuurlui.... aan het roer. De oplossing van het conflict in den Bataviaschen gemeenteraad. — Een opmerkelijke rede van den Gouverneur Hartelust. — R. A. A. Djajadiningrat spreekt voor de „Perhimpoenan Indonesia" in Den Haag.

De Indische Mercuur.

van 15 Jan. no. 3 opent met een artikel: Een millioenen-vergissing, door dr. L. A. G. Hissink. Het gaat hier om de groote voordeelen (volgens de voorstanders) van de exploitatie der djatiebosschen in eigen beheer, boven die der exploitatie door tusschenkomst van particuliere aannemers en daarbij berekende men in 1923 (dat is de toenmalige Inspecteur van het Boschwezen), dat dit laatste in 1920 een nadeel van ruim 7 millioen zou hebben bedragen, indien exploitatie in eigen beheer, door particulieren aankap waren vervangen. Deze cijfers neemt nu A. C. Noltée over in het Decembernummer van Tectona in zijn publicatie: Het verslag over het Boschwezen in het Jaarboek v/h. Depart. over 1927 en particuliere exploitatie in houtvesterijen. Volgens de berekening van Hissink zou het cijfer bijna 2 millioen hebben bedragen, hetgeen hij door cijfers aantoont.

De Indische Verlofganger.

Nr. 23 van 10 Januari: Opperlandvoogden van Indië, door S. Kalff. De schrijver geeft een geschiedkundig overzicht van de zittingneming van de stadhouders Willem IV en Willem V als opperbewindhebbers der O. I. C. te Amsterdam. — Reisindrukken van een „verlofganger uit Nederland" naar Indië (vervolg), door P. B.

Koloniaal Tijdschrift.

Januari-nummer: Wie is geschikt voor de Tropen? door dr. F. H. G. van Loon (lezing gehouden te Groningen op 30 Oct.) Mededeelingen over de eilanden van het Sultanaat Boeton, door dr. R. Broersma. — Bestuur Overzee, door C. van Vollenhoven. — Over de afschaffing van de domeinverklaring, door A. G. Deelman. — De inlandsche dorpsgemeenschappen in Zuid-Sumatra, Hoofdstuk II, door Th. O. B. Günther.

Korte berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel.

In het nummer van 13 Dec. no. 50 lezen wij: De vanillecultuur op Java. (In 1819 werden 2 plantjes van Vanilla planifolia door dr. Somme, direct van den Botanischen tuin te Antwerpen naar den Plantentuin te Buitenzorg verzonden, waarvan slechts 1 goed aankwam. De proef werd in 1846 herhaald en in 1874 had de eerste uitvoer van 5000 ponds stokjes naar Europa plaats.) — Ned. Ind. markt voor rubberartikelen.

Landbouw (Tijdschrift der vereeniging van Landbouwconsulenten in N.-I.).

Van den 5den jrg. verschenen nr. 3 en nr. 4. Inhoud van nr. 3: Beschouwingen over het desalandbouwonderwijs in Priangan, door dr. ir. L. J. Vroon. — Palmolie in Afrika, in Nederl. Indië en op de wereldmarkt, door A. Luytjes. — De oliepalm op de Oostkust van Sumatra en Atjeh, door A. Luytjes. — Eenvoudig toestelletje voor het bevochtigen van tjangkoks, door B. J. Hagers. Van nr. 4: De virusziekten der planten (vervolg) door prof. dr. H. M. Quanjer, dr. T. H. Thung en dr. D. L. Elze. — Maalproef bij Inlandsch suikerriet, door ir. F. van Gogh. — De invoer van koffie op Bali, door dr. S. Leefmans.

Locale Belangen.

In nr. 24 van 16 Dec. vervolgt F. J. M. van Liempt zijn artikel: Het financie-wezen der locale ressorten en Van Kempen: Het recht tot zelfbelasting der Javasche Gemeenten.

Le Matin.

van 17 Dec. Een artikel over het bezoek van het Fransche oorlogsschip „Tourville" aan Ned. Indië.

Nederlandsch-Indië.

Het orgaan van de Vaderlandsche Club no. 4 van 15 Dec. geeft o.m. de portretten van de nieuwe hoofdbestuursleden. Brunner schrijft over het Curaçaoschandaal. — Y. schrijft: Het overtolig gebruik van vreemde woorden, waarmede de redactie het eens is. De N. Rott. Cour. merkt van de taalzuivering in de V. C. op, dat men allereerst eens moest denken om den naam zelve te veranderen in Vaderlandsche Kring.

Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde.

Dr. C. K. de Moor schrijft in nr. 2 van 11 Januari: Arts en samenleving, Sanitaire organisatie en landbouwindustrie in Ned. Indië. De schrijver toont aan van welke waarde de industrieele voorziening van een tropisch gebied is voor de geneeskundige voorziening der inheemsche bevolking.

Nieuw Nederland.

Verschenen is no. 4 van Januari. We lezen daarin: Suriname voor de Hollandsche Boeren. — De kleine landbouw in Suriname. — Een daad. Het blad, dat krachtig voor kolonisatie naar Suriname streeft en naar daden vraagt na al de studiereizen, studierapporten, enz. is het orgaan van het Nationaal Verbond tot kolonisatiebevordering van Suriname en andere Ned. gewesten.

Ons Zeewezen.

Uit nr. 1 van 15 Jan.: Reiscomfort in Indië, door J. Feenstra. — Visscherij in Ned. Indië, door H. Craandijk.

Op Reis.

Afl. 1 van 15 Jan. bevat een artikel van G. van Loon: Maleisch, het esperanto der toekomst.

Pester Lloyd.

van 2 Jan. Dr. G. P(anstigl) bespreekt de benoeming der nieuwe Raden van Indië.

De Planter.

van 16 Dec. nr. 448. Een nieuwe Rubber-tap (nl. een

Familieberichten

Verloofd:

S. J. FRANK
en
W. M. DE JONGE

Amsterdam
Langsa

Eenige en algemeene kennisgeving.

Verloofd:

MARGO E. DOW
en
WILLY R. NAHKE

24 December 1929

Penang
Medan

Tijdelijk ten huize van de familie Trouw, Heemskerklaan 2, Medan.

Tot onze onuitsprekelijke droefheid overleed op 21 Dec. 1929 onze zeer geliefde zoon en broeder

CH. A. v. RIJCK

J. v. RIJCK
J. v. RIJCK, geb. HAM
F. A. v. RIJCK
L. v. RIJCK

Medan, 23 December 1929.

---

nieuwe uitvinding op het gebied der tapmethode met het passe-partout, rubber tapmes), gedaan door den heer Jules Bosch.

Politiek Economisch Weekblad.

In nr. 16 van 15 Jan. schrijft de redactie naar aanleiding van „Het optreden tegen de P. N. I.", alsmede over „De Indologische Faculteit te Utrecht" die haar 5de jaar is ingegaan en in bloei toeneemt. Het aantal studenten bedraagt ongeveer 125. — Het karakter der openingsrede van den Landvoogd, door prof. mr. I. A. Nederburgh. — Communisme en Islam, door prof. C. Spat. IX. (slot.) — Feuilleton: Verborgen Angels, Westindische roman, door Ivans. XI.

Treubia.

Inhoud van Vol XI van Nov.: Gryllacriden — Studiën, door H. H. Karny. — Spolia Mentawiensia: Thysanoptera, door H. Priesner. — Hydracarinen aus Java, door C. Walter. — Fish Eggs and larvae from the Java sea, door H. C. Delsman. — The distribution of Fresh water eels in Sumatra and Borneo, door H. C. Delsman. — Bemerkungen über Typhlops florensis, seine Rassen und seine Verbreitung, door R. Mertens. — Notes on the Fresh water sponges of the Dutch East Indies, door N. Gist Gee. I. Historical.

De Tropische Natuur.

In de Dec. afl. schrijft G. G. J. van Steenis: Enkele opmerkingen omtrent het geslacht Blyxa in N. I. (een familie welke nagenoeg geheel uit waterplanten is samengesteld. Een 2de soort van Blyxa is sedert kort in onzen Archipel ontdekt.) L. Coomans de Ruiter schrijft over: De Klampiau (duidelijke foto's geven verschillende gelaatsuitdrukkingen weer.) — W. C. van Heurn schrijft over: Het klimmen van slangen. — G. J. Louwerens over: Een Indische Aaskever. — L. van der Pijl over: Koker juffer. — Larven als fuiken visschers.

Tropisch Nederland.

In nr. 19 van 13 Jan. een artikel van S. A. Reitsma: Ir. W. F. Stargaard, de nieuwe voorzitter van den Indischen ondernemersbond. — Van gewone en ongewone dingen uit Indië. (Het Militaire postenleven), door Zwerver. — Engelbert Kaempfer (1651—1716). De geneesheer Kaempfer maakte groote wereldreizen en naar hem noemde Linnaeus een plantengeslacht: Kaempferia. — S. Kalff vervolgt zijn artikel: Het landschap Blitar. III (slot).

Het Vaderland.

De gep. generaal-majoor H. Gramberg schrijft in het avondblad D van 15 Jan. naar aanleiding van de artikelen: Waar gaat het in Indië met het leger naar toe? Het is een stem uit de praktijk.

Suriname

In ons vorig nummer schreven wij over „intellectueele Surinamers" in Nederl. Indië. In het blad „*Suriname*" van 13 December vinden wij onder het hoofd „Het kan verkeeren" het volgende bericht:

„De heer De Ruyter, ex-chef van het Mil. Hosp. en Geneeskundig Inspecteur hier, van wie bekend is dat hij de Geneesk. school en de hier afgestudeerde geneesheeren geen goed hart toedroeg, is geplaatst te Malang in het Centraal Mil. Ziekenhuis, waar hij onder de oud-leerlingen van de Geneesk. school, Kolonel Buillab en Majoor Lionarons, dient".

De Gouverneur heeft aan de Koloniale Staten ter goedkeuring aangeboden een verordening, die ten doel heeft de bescherming van natuurlijke kinderen verder uit te strekken dan met de huidige verordening het geval is.

De in vigeur zijnde verordening bepaalt dat de onderhoudsplicht van den verwekker tegenover zijn natuurlijk kind verjaart na 5 jaren. Wordt de actie voor onderhoudskosten binnen de 5 jaar na de geboorte van het natuurlijk kind niet ingesteld, dan kan die na dien termijn niet meer geschieden.

Vaak gebeurt het evenwel dat menschen, die jarenlang samen geleefd hebben, zonder wettelijke verbintenis, plotseling van elkaar gaan, zonder dat de vader zich verder bekommert om de achtergelaten kinderen.

Zijn de kinderen meer dan vijf jaar oud, dan gaat de verwekker vrij-uit. Om aan dien toestand een eind te maken, wordt de nieuwe verordening ingediend.

„*Suriname*" van 6 December juicht dezen stap van het Bestuur toe die beoogt het natuurlijke kind te beschermen tegen de willekeur van den verwekker.

„*De Nieuwe Stem*" van 16 December daarentegen eindigt een bespreking van de verordening met deze woorden:

„Het opgeven van den verjaringstermijn, hoe maatschappelijk het ook moge zijn, is niet bevorderlijk voor de zedelijkheid".

Het comité voor den vliegtocht naar Suriname en Curaçao heeft op 10 Januari een bijeenkomst gehouden ter beraadslaging over den stand van zaken. Daarover lezen wij in de *N. R. Crt.*:

„Het comité betreurt in hooge mate, dat de kansen voor verwezenlijking van den tocht zich zoo ongunstig laten aanzien, omdat juist nu het van overwegend belang zou zijn, dat het Nederlandsche vliegwezen zich in West-Indië doet kennen en daar vasten voet tracht te krijgen; verscheidene buitenlandsche luchtvaartmaatschappijen toch hebben daar reeds in de afgeloopen drie jaren een voorsprong gekregen en zijn reeds tot opening van geregelde vliegdiensten met de omringende landen overgegaan, daarin door hun regeeringen krachtig gesteund.

Het Nederlandsch initiatief is hier, meent het comité, door een tekort aan nationale geestdrift en krachtigen steun tot onmacht gedoemd. Maar wellicht is het nog niet te laat en het comité wil alsnog trachten te bereiken, wat het zich reeds drie jaar geleden ten doel had gesteld. Daartoe zal echter nog meer belangstelling, zich uitende in flinken geldelijken steun, vereischt worden.

Het comité besloot daarom, voor het oogenblik een afwachtende houding aan te nemen, hopende dat zijn geldmiddelen alsnog de voor het welslagen van het plan onmisbare versterking zullen krijgen.

Het adres van het comité Vliegtocht West-Indië is Anna Paulownaplein 3, 's-Gravenhage."

In verband met het bovenstaande mogen wij niet nalaten de aandacht te vestigen op een zeer belangrijk artikel in het „*Handelsblad*" van 16 Januari, dat een ander geluid doet hooren. De schrijver zegt:

„Wij hebben volkomen vertrouwen in de degelijke vlieg-eigenschappen van iemand als Van Weerden Poelman, die zijn sporen op het gebied van duurvluchten reeds verdiend heeft — hij was het, die in 1924 tezamen met Van der Hoop en Van den Broeke in een éénmotorigen Fokker de eerste vlucht naar Batavia maakte — en wij kennen ook van nabij Van Onlangs als een zeer betrouwbaren, zij het dan ook nog jongen verkeersvlieger. Maar dit geval betreft een „stunt", die even zoovele kansen van niet-, als van wel slagen heeft. En wij mogen ons niet ontveinzen, dat een eventueel niet-slagen in zijn gevolgen voor onze luchtvaart en voor het propagandistische doel ernstiger zou zijn, dan het welslagen voordeel zou opleveren.

Dat het mogelijk is over den Oceaan te vliegen, is reeds enkele keeren aangetoond; het eenige is, dat wij het nog niet gedaan hebben, en dat het tegenover onze koloniën in de West een zeer te waardeeren geste zou zijn, indien een Nederlandsch vliegtuig van hier naar den overkant ging. Vraag is echter of het groote risico in eenigszins behoorlijke verhouding staat tot de waarde van een eventueel slagen. Iets, dat wij meenen te mogen betwijfelen."

En dan lezen wij verder:

„Iets geheel anders, iets van grootere waarde trouwens zou zijn het onderzoeken van de mogelijkheid of er in de West voor een Nederlandsche luchtvaartmaatschappij niet het een en ander te doen is op het gebied van de burgerluchtvaart. Of er niet kans zou bestaan op het exploiteeren van eigen luchtlijnen, al dan niet in verbinding met bijv. de Pan-American-Airways of eenige andere maatschappij, die thans reeds Paramaribo als een etappe-plaats in haar vliegprogram heeft opgenomen, of in aansluiting op een der Trans-Atlantische stoomvaartlijnen.

Wij kunnen natuurlijk van hieruit niet beoordeelen, of en op welke wijze daar in onze West iets te doen valt. Maar de zaak is toch belangrijk genoeg om in overweging te worden genomen; er moeten dan natuurlijk gelden gevonden worden voor het uitzenden van een paar technici op het gebied der burgerluchtvaart. In de eerste plaats om te onderzoeken in hoeverre een vliegdienst in Suriname, of als verbinding met andere deelen van onze West, financieele levensvatbaarheid kan hebben, en in de tweede plaats, waar, behalve dan te Paramaribo, behoorlijke, goed geoutilleerde vliegvelden zouden kunnen worden aangelegd. Op die wijze zou het mogelijk zijn, een behoorlijk inzicht te krijgen in de mogelijkheden, die onze Nederlandsche kolonie daar oplevert, om eventueel later een eigen schakel in het internationale luchtverkeer in deze streken te bezitten, en als de steeds vooruitgaande techniek de veilige verbindingen over grooter overzeesche afstanden kan waarborgen, misschien aan eigen trans-Oceanische lijnen te gaan denken.

Het moet wel van groot belang worden geacht, dat dan in die Nederlandsche gewesten een Nederlandsche luchtvaartmaatschappij met Nederlandsche vliegtuigen reeds eenigen tijd in verschillende diensten voorziet......"

In ons vorig nummer spraken wij van het denkbeeld om (na de versobering van den maildienst Paramaribo—Coronie—Nickerie—Damerary) door middel van het postvliegtuig, dat wekelijks in Paramaribo aankomt, mails af te geven in Coronie en Nickerie, zonder te landen. Wij vroegen daarbij of het denkbeeld uitvoerbaar is en waar een afzonderlijke postzak voor Coronie en Nickerie zou worden samengesteld.

Deze vragen berusten onzerzijds op een misverstand. Wij bedoelden brieven uit het buitenland voor Nickerie en Coronie, terwijl de bedoeling is brieven van Paramaribo naar de beide districten.

In Coronie loopt het postzakje gevaar in een boom terecht te komen.

„*De Nieuwe Stem*" van 9 December schrijft:

„In het Londen Theater te Georgetown is enkele malen de „Malaria-film" gratis vertoond.

Ligt het niet op het pad van onzen Hyg. Dienst te trachten ook in ons land deze film te doen vertoonen?"

Curaçao

Urbina over zijn overval.

Het Papiamentsche blad La Union van Curaçao van 19 December l.l. ontleent aan Diario de Panama van 5 December een en ander omtrent een onderhoud van een verslaggever van dat blad met Urbina.

Generaal Urbina vertoefde op doortocht in Panama, en maakte van de gelegenheid gebruik om zich te onderwerpen aan een kleine vingeroperatie, daar hij bij zijn avonturen in de bergen van zijn vaderland geïnfecteerd was. De verslaggever bezocht hem ten huize van dokter Ameroco Valero, en merkt op, dat Urbina nog dezelfde was, als hij hem eenige maanden tevoren, kort voor den aanval op Curaçao gekend had.

Urbina had verteld wat er op Curaçao gebeurd was. In den avond van den 8sten Juni had een vijftigtal mannen, die in twee vrachtauto's waren komen aanrijden, het fort aangevallen, met bijslagen de poort doen bezwijken, en het grootste deel van de drie honderd soldaten en politiemannen gevangen genomen, en wel met geen andere wapenen dan 39 nieuwe groote kapmessen, twee bijlen, een pistool, twee revolvers en nog een wapen (huchuela), buiten die, welke men in het fort buit maakte. Hij zei ook, dat de gevangenen, die de Venezolanen bevrijd hadden grootendeels zijn partijgangers waren, die dronken geweest waren en straatschenderij gepleegd hadden.

Toen de verslaggever hem vroeg, hoeveel wapenen hij op Curaçao weggenomen had, antwoordde Urbina, dat zij niets weggenomen hadden, maar dat zij de kapmessen verruild hadden voor geweren, die zij noodig hadden. Het waren 250 geweren geweest met 900 patronen en nog 10.000 oefenpatronen, die van geen nut geweest waren.

De ziel van de onderneming was kolonel Ramón Torres geweest, die alle voorbereidselen getroffen had, de kapmessen bijeengebracht had en het plan voor den aanval in elkaar gezet had. Hij was in het gevecht bij La Vela de Coro gesneuveld.

Na den strijd bij Coro was Urbina genoodzaakt geweest, zich met zijn troepen terug te trekken in de bergen van Churuguara, omdat hij geen munitie had, om verder te vechten.

In zijn troepen waren verscheidene intellectueelen en studenten.

Om Venezuela gemakkelijk te kunnen verlaten, daar zij achterna gezet werden, hadden zij zich verdeeld in verschillende groepen. De groep, waartoe Urbina behoorde, bestond uit dr. Machado, kolonel Julio Hernandez en twee adjudanten. Zij besloten naar Columbia te gaan. Om van den staat Falcon naar Cucutá te gaan, hadden zij drie dagen noodig gehad, waarin zij weinig gegeten en niets geslapen hadden. Zij waren meer dan twintig dorpen doorgekomen en telkens bevreesd geweest, herkend te worden.

Tot zoover La Union.

Verkeerstoestanden.

99 ingezetenen van Curaçao hebben bij den Kolonialen raad een verzoekschrift ingediend om steun te erlangen voor hun adres aan den gouverneur, waarin verzocht wordt, maatregelen te willen treffen om het verkeer te verbeteren en gevaar door auto's te voorkomen, hetzij door verscherping der wet of van het toezicht of van beide, met opmerking, dat de burgerij zeer gaarne bereid zal zijn om politie en justitie bij te staan door vrijwillig eenig toezicht op zich te nemen, indien aan eenige burgers de bevoegdheid wordt gegeven, hetzij om aan de chauffeurs wenken te geven in het belang van het algemeen of wel om de overtredingen en misdrijven te constateeren of beide.

Middelen.

Verschenen in de kwartaalstaat over Juli-Sept. 1929. De middelen hebben f 5.365.675 opgebracht in de eerste 9 maanden van het jaar, d.i. f 1.700.000 boven 1928 en f 1.400.000 boven drie vierden der raming, wanneer men de uit leening te verkrijgen gelden niet meerekent; rekent men deze wel mee, dan is de opbrengst f 1.300.000 beneden drie vierden der geraamde middelen gebleven, zoodat, aangenomen, dat alle uitgaven gedaan zijn, f 1.400.000.— is moeten worden geleend.

Meer dan in 1928 hebben opgebracht in dit derde kwartaal o.a.: invoerrecht f 149.000, accijns op gedistilleerd f 47.000, grondbelasting f 30000, gebruiksbelasting f 13.000, successiebelasting f 17000, motor- en rijwielbelasting f 9.000 (v.j. nihil), boeten f 7000, huur van landsgronden en eigendommen f 2000, diensten bij in-, door- en uitvoer f 12000, uitvoerrecht f 12000, posterijen f 25.000, telefoon f 8000, loodsgelden f24000, watervoorziening f 53.000 (v.j. nihil) alle andere ontvangsten f 17000.

Minder brachten op: huur van opslagplaatsen f 6000, en .... inkomstenbelasting f1 000.—.

De gepatenteerde gelukwenschen.

Een groot aantal personen heeft van de gelegenheid gebruik gemaakt, om kerst- en nieuwjaarstelegrammen volgens voorgeschreven model over te zenden. Van Curaçao naar Nederland werden 584 zulke telegrammen gezonden, van hier naar daar 360. Voor 1928 waren deze getallen 490 en 172. Sinds wij er zelf een ontvingen, kunnen wij toch wel begrijpen, dat van deze gelegenheid dankbaar gebruik gemaakt wordt. Als nu maar het volgend jaar de Nederlanders en Curaçaoenaars door de P.T.T. niet bij de Mexikanen achtergesteld worden.

De toestand in Curaçao.

„Op" Curaçao, schrijft het Algemeen Handelsblad van 15 dezer Av. boven de mededeeling van het vervroegd vertrek van de Van Galen. „In" Curaçao, schrijven wij, om althans Aruba in het alarmeerende bericht te betrekken. Wat er aan de hand is, krijgt men niet te hooren. Er schijnt op Curaçao ongerustheid te heerschen en iemand heeft bij de herhaling het departement van „Koloniën" daarvan in kennis gesteld. Daar gelooft men den briefschrijver niet, maar „de Regeering" meent toch maatregelen te moeten nemen. 18 dezer is nu de Van Galen vertrokken, om naar berekening 3 Februari ginds aan te komen. Een bericht in de N. R. Ct. van den volgenden dag meldt nog, dat afweergeschut tegen vliegtuigen en seinmiddelen aan boord gebracht worden; in de West zoudenn op strategische punten de stukken afweergeschut in stelling gebracht worden. 16 dezer is de Arend naar Curaçao vertrokken.

Bestuursgemachtigden.

Hoe verkeerd het is, ambtenaren met de leiding van een tak van dienst belast, tot lid van den Kolonialen raad te benoemen, blijkt wel uit het gebeurde in de raadsvergadering van 19 Nov. l.l. De heer Winkel, raadslid, had o.a. over de watervoorziening klachten geuit. Het raadslid R. J. Beaujon Jr., directeur der watervoorziening, stond toen op, hield ook een rede naar aanleiding van wat de heer Winkel gezegd had, en verdedigde daarbij zijn beleid. De heer Winkel had voorgesteld zijn klachten — ze waren wel zeer vaag — onder de aandacht van het Bestuur te brengen. Daartoe werd besloten. De heer Beaujon beging de enormiteit ter verklaring van zijn rede te zeggen: „Het is geen voorbarigheid van mij om de beantwoording van de opmerking van den heer Winkel betreffende de watervoorziening op mij te nemen, immers als Directeur van dat Bedrijf zal ik toch het Bestuur in deze van advies moeten dienen."

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Gouverneur Esser.

I.

Van dezen gouverneur weet Amelunxen ons nagenoeg niets te vertellen, althans niet van zijn gouverneurschap. Nu, wij weten er ook niet veel van. Daarom viel het ons op, eenige bijzonderheden over hem te lezen in A. H. Bisschop Grevelink, *Bemerkingen betreffende de Nederlandsche West-Indische eilanden.* Van het bestaan van een Tweede stuk van dit vlugschrift was ons niets bekend, vóór wij het onlangs aantroffen in de pamflettenverzameling der Koninklijke bibliotheek te 's-Gravenhage. Het handelt over de emancipatie der slaven, maar wij troffen er eenige mededeelingen in omtrent Esser, die wij op deze wijze wat meer bekend willen maken. Echter moet gezegd, dat Bisschop Grevelink, ontslagen als secretaris van St. Eustatius, met Esser niet op goeden voet stond, zoodat wij die mededeelingen onder voorbehoud aanvaarden.

In het voorwoord wordt Esser voor zijn gouverneursbetrekking ongeschikt genoemd, en zijn benoeming „eene koloniale ramp" geacht.

Familieregeering: De referendaris of directeur van de West-Indische zaken (op het departement van Koloniën) is de broeder van den gezaghebber van St. Eustatius en Saba en de zwager van den gezaghebber van Curaçao e.o.

Een Noord-Amerikaansche spotboef gaf den majoor Esser in een der nummers van de New-York Herald de titels „uitmuntend gouverneur met een economisch oog", „martinet", „knappe man", waarop Z.H.E.Gestr. in verrukking over zoo groote vermaardheid, last gaf, het artikel in de Curaçaosche courant over te nemen.

„De onderworpen pacha van een despotisch Grootvizier" noemt hem B. G., en teekent daarbij aan: „De majoor Esser is gewoon te zeggen, dat hij de orders van den minister zal opvolgen, al moest de geheele kolonie daardoor naar de W....rl....t gaan.... En dit is de man, die door zijne creaturen „een godvruchtig vertegenwoordiger van Zijne Majesteit" is genoemd".

Hij noemt een vlugschrift *Serias refelecsiones de un imparcial amigo de la justicia y de la verdad*, Febrero de 1846, dat licht zou verspreiden over de kuiperijen, welke sedert eenigen tijd te Curaçao gesmeed zouden worden om de Joden aldaar aan de breidellooze heerschzucht van een' eenigen derzelven te onderwerpen. Men beweert, voegt hij er aan toe, dat dit dezelfde persoon is, van wien middellijk en onmiddellijk al de ongeteekende lofredenen op den majoor Esser, welke van tijd tot tijd in de Curaçaosche courant verschijnen, voortkomen.

Wordt vervolgd.

Uit den Verren Vreemde

De labour-regeering in Australië.

De nieuwe regeering van het Australische gemeenebest heeft 't niet gemakkelijk en zij ondervindt de moeilijkheden van een zijde, van waar zij die niet, althans niet in deze mate zal hebben verwacht.

In het parlement had de combinatie der nationalisten en de boerenpartij een zoodanige meerderheid dat het ministerie Bruce zich bij den aanvang van de vorige regeeringsperiode als sterk meende te mogen beschouwen. De arbeiderspartij nam in den lande echter in zoodanige mate in invloed toe, en zij voerde daarbij een zoo scherpe oppositie-politiek, dat bij de herfst-verkiezingen van 1929 op een overwinning van labour gerekend werd. De uitslag is dan ook dienovereenkomstig geweest. De arbeiderspartij ging in het Australisch federaal parlement, dat 75 zetels heeft, vooruit van 32 tot 46; zij beschikt dus over een zeer sterke meerderheid. De nationalisten tellen er maar 14, de boerenpartij heeft er maar 10, terwijl 5 zetels aan onafhankelijken zijn ten deel gevallen. De volksgunst keerde zich zoo tegen de vorige regeering, dat de premier Bruce en drie ministers in hun kiesdistrict verslagen en dus buiten het parlement gebannen zijn.

De leidende persoonlijkheid bij den strijd was de heer J. H. Scullin geweest. Deze werd dan ook premier van het nieuwe kabinet, met de portefeuille van buitenlandsche zaken. Formateur, in den zin van samensteller, werd hij niet van zijn kabinet. Men ging te werk zooals dit volgens de opvatting der arbeidsorganisaties behoort, deze organisaties gaven aan, aan wie de portefeuilles moesten worden toegedacht, en zij gaven ook nog aanwijzingen voor het bezetten van eenige andere hooge functiën in het regeeringsbestel. Verschillende persoonlijkheden uit de arbeidersbeweging zagen zich zoo bedeeld met een plaats achter de groene tafel. En van de ministers was er niet één, die daar reeds eerder een plaats had ingenomen. Alleen was E. G. Theodore, de minister van Financiën, minister geweest in den staat Queensland. De arbeiders mochten van dit ministerie dus wel groote verwachtingen koesteren. Het ministerie mocht van den steun der arbeiders dus wel groote verwachtingen koesteren. Wij stippen hierbij nog aan, dat in de arbeidersbeweging de stem van den mijnarbeider zich luide doet gelden, zoodat deze zich ook bij de verkiezingen niet onbetuigd heeft gelaten.

Het is de labour-regeering echter niet gelukt een belangrijke verbetering ten goede te brengen in de in de mijndistricten heerschende toestanden. Tot de problemen, die zich onder de Bruce-regeering scherp waren gaan stellen, behoorden dat van de werkloosheid en dat van de stakingen in de kolenmijnen van Nieuw-Zuid-Wales.

De nieuwe premier heeft wel dadelijk begrepen dat hij voor deze sociale kwalen niet over een toovermiddel beschikt, bij zijn optreden vroeg hij reeds om geduld, niet alles is in eens te verbeteren. Maar wat het labourbewind sedert zijn optreden heeft gedaan, heeft niet alleen niet geleid tot het hernemen van den arbeid in de mijnen, maar het heeft er relletjes doen ontstaan, die door het aantal der daaraan deelnemende betoogers op een opstand zijn gaan gelijken.

De regeering nam b.v. maatregelen om twee kolentreinen uit Rothbury te laten vertrekken. De leiders der vakbewegingen in die mijnstreek gaven, als demonstratie van hun ongenoegen over die maatregelen, aan 9000 mijnwerkers, die in verschillende paatsen waren samengekomen, bevel naar Rothbury op te trekken. De regeering is, door vertoon van extra politieversterking in samenwerking met vrijwilligers den toestand meester gebleven.

Dergelijke voorvallen hebben zich herhaald, zoo werd uit Cessnock nog dezer dagen geseind, over groote betoogingen, waaraan ook vrouwen en kinderen hebben deelgenomen.

Daarbij vallen slagen, komen verwondingen voor, die altijd de regeering als verraad aan de zaak den arbeiders toegerekend worden.

De regeering verliest zoo aan vertrouwen. Gaf zij zich over aan de dwingelandij der vakvereenigingen, dan zou zij ophouden „regeering" te zijn, en het mijnbedrijf zou er toch niet door te redden zijn. Het optreden der arbeiders tegenover de regeering levert zelf weer het bewijs hoe redeloos destructief, desorganiseerend, eenzijdig-partijdig de massa-dwingelandij zich wil doen gelden.

Volgens de laatste berichten is men er nog niet in geslaagd eenige toenadering te bewerken tusschen de organisatie der mijneigenaars en die der mijnwerkers.

Een ander vraagstuk, waarvoor men te vergeefs, naar een oplossing zoekt is, wij zeiden 't reeds, dat der werkloosheid. Australië heeft een onmetelijk onbebouwd cultuurgebied. Maar 't is voor de ontginning van cultuurgewassen geen gunstige tijd en de Britsche arbeider voelt, in 't algemeen, niet veel voor het landbouwleven. Engeland zelf zoekt, zooals bekend, een uitweg voor zijn millioenen van arbeidsloozen; 't heeft hierbij ook aan Australië gedacht, 't heeft velerlei methodes beproefd om den stroom in die richting te leiden, dit is wel niet zonder resultaat gebleven, maar 't heeft toch geenszins aan de verwachtingen beantwoord. Van de duizenden, die zich hebben laten overhalen om van Engeland naar Australië te gaan, is een niet gering aantal onvoldaan

terug gekeerd, maar een ander, eveneens niet gering aantal, heeft in Australië het cultuurgebied, waarvoor het bestemd was, den rug toegekeerd om werk te gaan zoeken in de steden of in de mijndistricten. Zoo is de overbevolking in het moederland weinig ontlast, en heeft Australië 't aantal der te verzorgen werkloozen zien vermeerderen.

Zou men onder andere omstandigheden een goede samenwerking hebben kunnen verwachten tusschen Mac Donald en Scullin, die, oude bekenden, tegelijkertijd als premier van een labourministerie de leiding in handen hebben, voor de oplossing van het werkloosvraagstuk werken zij niet samen. Beiden zijn er op bedacht geen werkkrachten van elders toe te laten. De Australische regeering heeft den steun, welke tot nu toe was toegezegd aan Britsche immigranten, voorloopig ingetrokken. Practisch heeft dit niet zoo heel veel te beteekenen, aangezien de lust er toe in Engeland toch niet heel groot was, maar als moreelen factor moet het der regeering ten goede komen, daar van haar toch iets wordt verwacht ter bestrijding van de werkeloosheid-plaag. Londen werd er echter zeer onaangenaam door getroffen, want 't ziet nog maar steeds Engelschen uit Australië terugkeeren.

Het kabinet heeft tot een radikalen maatregel besloten om een ander punt van den verkiezingsstrijd tot zijn recht te laten komen, den druk der militaire uitgaven. De dienstplicht wordt niet meer opgelegd, zooals deze toch bij de wet geregeld is. De opleiding is afgebroken, in afwachting van de resultaten van een deskundig onderzoek. Volgens een officieele berekening meent men hierdoor het budget met 180.000 P. St. te kunnen verminderen. Een zeker niet onaanzienlijk bedrag. Deze maatregel vindt, ook in verband met de toenemende algemeene anti-oorlogsstemming, bij velen goedkeuring, al wordt er spijtig bij gezegd, dat hij het aantal werkzoekenden weer vermeerdert.

Het kabinet-Scullin werkt dus, tot nu toe, niet onder prettige omstandigheden, en het heeft nog geen gelegenheid gevonden om iets van belang ten uitvoer te brengen in de richting der groote beloften, waarmede labour de kiezers ter stembus heeft geroepen.

De beurs staat laag en slap, de regeering leent tegen hooge rente, handel, nijverheid, scheepvaart gaan gebukt onder de inwerking der langdurige crisis.

Naar het zich laat aanzien is ook in Australië niet veel goeds te verwachten, van een regeering, welke in te ruime mate het maaksel is van organisaties, die willen meeregeeren.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling 's-Gravenhage.

Contributie-betaling.

Leden en begunstigers worden beleefd attent gemaakt op de gelegenheid hun contributie over 1930 alsnog per postgiro onder no. 135120 te kunnen voldoen aan den secretaris-penningmeester van de afdeeling 's Gravenhage van de Ver. „Oost en West", Jacob Hopstraat 12. Ook bestaat gelegenheid de contributie aldaar contant te storten.

Nà 31 Januari a.s. zal per post over de contributie worden beschikt, verhoogd met 15 cent voor inningskosten.

De Secretaris-penningmeester,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

Zaterdag 1 Februari 1930, 's avonds 8 uur „Javaansche Kunstavond" in de groote zaal van het Concertgebouw „De Vereeniging", te geven door het Javaansch Gezelschap „Ardjoena". Uitsluitend Javaansche artisten met Gamelan en Krontjongmuziek.

Na afloop der voorstelling gezellig samenzijn en gelegenheid tot dansen. Prijzen der plaatsen: f 0.75 plus rechten.

Voor verdere bijzonderheden: Zie programma.

Het Bestuur.

Afdeeling Breda.

Aan de leden dezer afdeeling zij medegedeeld, dat zij door de Nederl. Reisvereeniging worden uitgenoodigd om op 14 Febr. e.k. den liederenavond bij te wonen van Marquèrite Couperus (Fr., D., E. en Ned. Liederen, in nationaal costuum) tegen betaling van f 0.50 pl. f 0.15 stedel. belasting.

De Secretaris.

Atjeh in het verleden en heden.

Deze week hield de heer Mr. Dr. P. A. F. Blom, Burgemeester van Bergen-op-Zoom in hotel „De Schuur" alhier voor de afdeeling Breda der Vereeniging Oost en West een zeer belangrijke lezing. Spreker had als onderwerp gekozen: Atjeh in het verleden en heden. Spreker begon met zijn genoegen uit te drukken, dat hij als voorzitter van 't jongste zusje der afdeeling Breda, hier voor 'n talrijk gehoor mocht spreken.

Atjeh was, nu een goede 60 jaar geleden voor ons Nederlanders nog een onbekend gebied, wel wisten we, dat er aan de noordpunt van Sumatra een hoofdstad lag: Koeta-radja, maar van 't achterland was zoo goed als niets bekend. De Atjehers lokten echter zelf onze belangstelling en dat was nu niet precies om hun gaven van hoofd en hart, 't was vooral Engeland, dat, de talrijke zeeroovérijen in de Straat van Malakka moede, ons aan 't verstand bracht, dat 't nu maar eens uit moest zijn. De eerste expeditie in 1871 ondernomen, was een mislukking, de tweede onder Generaal van Swieten had meer succes, hij bezette Koeta-radja en bij proclamatie werd de vorst, die daar zetelde afgezet, 't Nederlandsche gezag kreeg er vasten voet. Men bepaalde er zich in den beginne slechts toe met een krans van bentings om Koeta-radja te leggen, de troepen lagen daarachter tamelijk veilig, maar waren tot niets doen gedwongen. Generaal van der Heijden ging wat "verder (expeditie van Samalanga), doch de toestand was alles behalve rooskleurig, toen hij van 't tooneel verdween. Het militair bestuur van Generaal „Eenoog" werd gevolgd door 'n burgerlijk bestuur. Men meende de fanatieke Atjeher zoet te houden door voor hem een prachtige Missigit te bouwen, maar de dankbaren wenschten er geen gebruik van te maken. De opstandige elementen, die uit 't gebied waren verdwenen, kwamen langzamerhand terug en de heeren maakten 't ons geducht lastig, tot een genie als van Heutsz de kat de bel aanbond en met zijn boek, waarin hij zijn zienswijze over Atjeh uiteenzette de aandacht op zich trok. Hij beweerde: aanvallen en weer aanvallen en de verzetsleiden in hun schuilhoeken opzoeken. Van Heutsz wist de regeering langzaam voor zijn ideeën te winnen. Krachtigen steun vond hij in den jongen geleerden Snouck Hurgronje, die een studie maakte van de taal, land en volk en die dra op de hoogte was van het wezen van den Atjeher. Van Heutsz wist zijn mannetjes te kiezen. Officieren als Schepers, Colijn, van Daalen, Swart en zooveel anderen hebben door hun moed en vastberadenheid met een handje vol dappere Hollandsche jongens, Menadoneezen en Amboneezen het klaar gespeeld om Atjeh te pacificeeren. Spreker stond extra stil bij den tocht van overste van Daalen door de Gajoe- en Atlaslanden, 't land was nog niet in kaart gebracht en alleen op aanwijzingen van Snouck Hurgronje, die ingelicht was door een Atjeher, trok hij 't onbekende tegemoet en de tocht slaagde volkomen. In de Gajoe- en Alaslanden vond hij een zachte, vredelievende bevolking, wier oorspronkelijk verzet was toe te schrijven aan uitgeweken elementen uit Noord-Atjeh. Spreker bracht vooral naar voren de waarde der colonne-wegen, die van Heutsz liet aanleggen. Breed wijdde hij vervolgens uit over de beteekenis van de Atjeh-tram, die langzaam en ten koste van moeilijkheden, bloed, tegenslag en tegenwerking tot stand kwam. Herhaaldelijk werd de baan opgebroken, zelfs van zijn fundament gesleept, beambten en stationschefs waren geen oogenblik zeker van hun leven en menig conducteur viel door de rentjongstreken van Djahats, die zich als vreedzame passagiers in de tram zetten om vervolgens hun slag te slaan.

Tegenwoordig behoort dat alles tot het verleden en goede wegen hebben er niet 't minst toe bijgedragen, dat Atjeh een land is, waar vrede heerscht en dat een gouden toekomst tegemoet gaat. Vooral de Noord-Oostkust biedt talrijke mogelijkheden. Anders is 't geschapen met de Westkust, de natuur helpt hier ook niet mee, 't gebergte treedt tot vlak aan de kust, de smalle dwarsdalen geven moeilijk toegang tot 't binnenland, de kleine rivieren zijn of droog of ontstuimige bandjirstroomen.

Met talrijke lichtbeelden mochten wij vervolgens een reis van Sabang door Atjeh maken. Van Heutsz had 't goed gezien, wat Sabang met zijn prachtige natuurlijke haven tegenwoordig is, heeft 't aan zijn helderen blik te danken, een Oceaanhaven van groote beteekenis, 't brandpunt van handel en welvaart. Wij zagen Koeta-radja met z'n Missigèt, landbouw- en ambachtsscholen, zijn kerkhof, zijn bruggen en rivier, Sigli, Edi, Koealalangsa, waar de eerste petroleum werd gevonden, pinangbosschen, pepertuinen en primitieve sawahs, wij bezochten aan de Westkust Poeloeraja, Meulaboh, Tapaktoean, enz. 't Vele moois, dat we aan de hand van lichtbeelden, zoowel volkstypen, vervoermiddelen, deraillementen enz. te aanschouwen kregen, kan in een kort verslag onmogelijk naar voren gebracht worden.

De voorzitter onzer afdeeling, de heer W. Oxenaar bedankte den geleerden spreker met welgekozen woorden en 't dankbare publiek onderstreepte met 'n hartelijk applaus den dank van den voorzitter.

Mededeelingen.

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Art. 5 Huish. Reglement der Vereeniging.

Elk afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 20en Januari aan het Hoofdbestuur een alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op 1 Januari, met vermelding van ieders contributie of bijdrage en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 1en Maart aan het Hoofdbestuur:

a. het verslag over het afgeloopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en de resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen van de afdeeling in het leven geroepen;
b. een geldelijke afrekening;
c. een opgave van onderwerpen welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;
d. een candidatenlijst, inhoudende opgave van een dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het hoofdbestuur.

Jaargang 1929 „K. W."

Volledige jaargang Kol. Weekblad 1929, verkrijgbaar bij het Alg. Secretariaat ad f 5.— p. jaargang.

Gouverneur Van Slobbe.

Zooals de bladen reeds vermeldden, heeft het Dagel. Bestuur der Vereeniging met de aan dezelve verbonden West-Indische Commissie op 14 dezer een samenkomst gehad met den nieuw benoemden Gouverneur van Curaçao, den heer Van Slobbe.

In zijn toespraak tot den optredenden bewindsman, zinspeelde de Algem. Voorzitter, de heer R. Zuyderhoff op de totstandkoming eener afdeeling der Vereeniging te Curaçao, welk voornemen ook de instemming van den Gouverneur bleek te hebben. Spr. gaf voorts een exposé van het werk van het Comité Vliegtocht West-Indië, terwijl in den loop van het samenzijn nog verschillende andere belangrijke onderwerpen in bespreking kwamen.

Aan de besturen der Afdeelingen.

Wij vestigen Uwe aandacht op de hier in Den Haag reeds met zooveel succes opgetreden nog jonge danseres Surya Thirta.

Hare dansen zijn geïnspireerd op Indische motieven en worden begeleid door Inlandsche muziek.

Inlichtingen bij het Algem. Secretariaat, Korte Voorhout 6.

Van onze Adverteerders.

Opening Kunst- en Antiekhandel Sena.

Begin dezer week hebben de heeren C. van Hemert en J. W. Meyer op het Stadhoudersplein te 's-Gravenhage een kunst- en antiekhandel geopend.

De beide heeren waren reeds lange jaren, gelijk de heer Meyer in zijn openingswoord tot de genoodigden uitlegde, verzamelaars van antiek en door hun liefde tot de kunst er toe gekomen den kunsthandel Sena te beginnen.

Beneden en op de tweede étage vindt men de toonkamers van antieke meubelen, oude schilderijen en curiositeiten. Op de eerste étage is een bijzonder prettig ingerichte en aangenaam aandoende expositiegelegenheid. Bij de opening is de keuze gevallen op een expositie van schilderijen en houtsneden van Willem van den Berg.

De bekende openingsbloemen, door vele vrienden met gulle hand geschonken, gaven nog een extra feestelijk cachet.

Onder de aanwezigen was burgemeester Patijn.

Mej. Haaxman

Wij vestigen de aandacht onzer Leden op de advertentie van Mej. Mathilde Haaxman, Eschdoornstraat 52, Den Haag, waarin deze dame hare diensten aanbiedt als pianoleerares.

Mejuffrouw Haaxman is gediplomeerd van het Sternsches Conservatorium te Berlijn en had in Indië te Weltevreden en Bandoeng verscheidene leerlingen.

Tal van gunstige persbeoordeelingen staan haar ten dienste en verscheidene onzer Leden zullen haar goede reputatie van vroeger nog wel kennen.

Wij bevelen Mej. Haaxman gaarne aan.

Passagierslijsten

Passagierslijst van het s.s. „Prinses Juliana" d.d. 25-12-29 van Batavia vertrokken en 25 Januari a.s. te Amsterdam verwacht.

Te Port-Said is gedebarkeerd: mej. I. Watt.

Te Genua zijn gedebarkeerd: fam. G. Admiraal, Talib Ajoeb Baloeël, Hassan Baloeël, fam. C. van Beem, G. W. J. den Berger, fam. H. M. Berkemeier, mej. E. J. Better, G. E. Beveridge, mej. L. Bletterman, J. B. H. Blom, mevr. E. M. C. de Blouwe, J. F. de Blouwe, mej. A. J. Bousquet, G. A. Brand, R. den Brinker en echtg., J. M. R. le Brun en echtg., C. D. Caalen en echtg., G. W. Canters, C. Ceccacci en echtg., V. Contursi, J. Duppen, fam. H. van Dijk, Tj. Dijkstra, fam. G. J. Eimers, fam. J. H. A. Elsman, E. N. Erskine, fam. J. P. Fooy, mej. M. Flick, D. Gauchat en echtg., Dre H. Gevers van Marquette, fam. Th. Gorter, fam. Grainder, fam. M. Grosfeld, fam. G. E. Haferland, W. Hamels, J. F. van Hengel, mevr. J. Hoefman, fam. P. E. Hofstede, R. Holmsen, mevr. J. S. van Houweninge, E. Inamorati, J. Keuzenkamp, fam. J. Keuzenkamp, T. Kirby, fam. G. H. v. d. Kolk, L. G. Langguth Steuerwald, jongeh. W. Langguth Steuerwald, fam. E. Maione, A. Maucaulay, mevr. A. Meijer, R. P. P. A. M. Mignot, mevr. H. Mooyaart, P. E. M. Muschter, fam. D. Nab, mevr. G. A. van Oosterzee, mevr. S. van Oosterzee, B. W. Oostrum, mevr. Roest, fam. L. van Santen, G. Santoro, T. Schemering Reelfs, fam. Mr. Schmidt Scharff, mevr. P. Scholte, K. J. Seige en echtg., fam. A. E. H. Smelt, fam. J. Sneevliet, P. Spandaw en echtg., Ch. Swaving en echtg., M. E. J. A. H. Touwaide, mej. E. M. D. Vitz, G. Vogel, mej. M. Vogt, A. Vink, fam. P. Weber, F. C. M. Wertheim Salomonson en echtg., mej. M. Witzenrath, R. Worp.

Te Southampton zullen debarkeeren: fam. M. Berkelbach, S. Mac Donnell.

Te Amsterdam zullen debarkeeren: R. E. G. van Cutson, mevr. M. A. Fritze, J. van 't Hoenderdaal, A.J. M. Jansen, G. Pielanen.

Mutatiestaat van 15 Januari '30 tot 22 Januari '30

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
H. J. Wolf, Amsterdam, Kerkstraat 61. f 5.—.	Secretaris Afd. Amsterdam.
H. A. Elzerman, Utrecht, Maliebaan 115bis. f 5.—.	Eigen aanmelding.
Hotel Café-Restaurant „Figi" te Zeist. f 5.—.	Penningmeester Afd. Utrecht.
Jacq. P. Asselbergs, Bergen-op-Zoom, Markt 26, f 10.—. C. Mattern, Kapitein der Genie, Bergen-op-Zoom, N. Z. Zoom. f 5.—. F. H. Sterken, Oud-Leeraar M. O., Bergen-op-Zoom, Markt 4. f 5.—.	Afdeelingsbestuur Bergen-op-Zoom.
L. F. Hojel, Oud-Hoofdadministrateur N.-I., Oosterbeek, Schelmsche Weg 26. f 5.—.	Secretaris Afd. Arnhem.
Firma Bonk & Mooy, Reis- en Passagebureau, Apeldoorn, Hoofdstraat 173. f 5.—.	den heer H. A. Schoonhoven te Apeldoorn.
F. K. Schipper, Zwolle, Spoolde A. 49. f 5.—. S. M. S. Philipse, Dordrecht, Wolwevershaven 18. f 5.—. W. van Deth, Den Haag, Kerkstraat 24. f 6.—. J. A. van Dijk, Den Haag, Lubeckstraat 14. f 5.—.	Eigen aanmelding.
J. B. Lorrewa, Den Haag, Raamweg 37. f 5.—.	den heer F. van Peski te Den Haag.
J. A. Oudheusden, Oud Directeur Cultuurondernemingen, Den Haag, Waalsdorpsche Weg 24. f 5.—.	den heer J. Hut te Den Haag.
W. P. Broeder, Hilversum, Yorenlaan 45. f 5.—. P. W. Striening, Oud-Dirigeerend Off. v. Gez. 1ste kl. N.-I.-L., Hilversum, Vaartweg 109. f 5.—. Dr. A. H. van de Weerd, Oud-Officier v. Gez. N. I. L., Hilversum, Naarderweg. f 5.—. Jhr. L. H. M. de Roy van Zuydewijn, Hilversum, Ministerlaan 6. f 5.—.	Dr. L. F. C. Alers te Hilversum.
L. Engel, Baarn, Wilhelminalaan 4. f 10.—. (rekent tot Afd. Het Gooi).	den heer A. Hoogesteger te Hilversum.
J. Kruisheer, Naarden, Bikbergerweg 3. f 5.—.	Eigen aanmelding.
G. A. van Seventer, Apotheker, Hilversum. f 5.—. Ir. P. W. M. Trap, Hilversum, Mozartlaan 35. f 5.—.	den heer A. Hoogesteger te Hilversum.
H. Halberstadt, Nijmegen, Graadt van Roggenstraat, f 5.—.	Afdeelingsbestuur te Nijmegen.
J. R. Buijs, Oud-Gezagvoerder, J. Ch. J. Lijn, Heemstede, Laan van Bloemendaal 9. f 5.—.	den heer C. A. Ruempol te Amsterdam.
G. H. Bührmann, Overveen, Terhoffsteedeweg 9. f 5.—. J. P. J. Stenger, Haarlem, Schotersingel 57. f 5.—.	Afdeelingsbestuur te Haarlem.
C. J. Asselbergs, Oud-Kapitein N. I. L., Breda, Parkstraat 11. f 5.—. C. J. H. van der Harst, Luit.-Kolonel, Gouverneur der K. M. A., Breda. f 5.—. Jhr. A. D. Laman Trip, Commandant der Kon. Maréchaussée, Breda, Burg. Kerstenlaan 10. f 5.—.	Afdeelingsbestuur te Breda.

Afschrijvingen

G. Uijlenburg, Gezagvoerder Gouv. Marine, Amboina. (Overleden).

Adresveranderingen

H. J. Pootjes, Amsterdam, van: Keizersgracht 573, naar: Watergraafsmeer, Cornelis Drebbelstr. 31.

A. F. H. P. van Asperen, Administrateur van Financiën van: Amsterdam Marnixstraat 398, naar: Medan.

P. C. Smit, van: Hilversum, Oranjelaan 7A, naar: Apeldoorn, Dennenlaan 13. f 5.—.

Th. Thomassen, Deventer, van: Boedekerstraat 4, naar: Zwolschestraat 4.

J. Oudsburg, Gep. Kolonel tit. N. I. L., Den Haag, van: Hotel de Zalm naar: Pauwenlaan 89.

F. H. C. van Emmeloort—Stein, Ass.-resident, van: Den Haag, naar: Weltevreden, Dep. B. B.

C. J. van Mansum, E. A. Bedrijfsarts Ombilinmijnen, van: Heemstede, Clivial. 8, naar: Sawah-Loentoh.

H. H. de Cock, Resident m.v., van: Territet, Pension Elisabeth, naar: Les Avants-sur-Montreux, p.a. Varonne Balthasar, Villa Bel. Air.

Mevrouw P. F. Visser, van: Zaandam, Westzijde 16A, naar: Heemstede, Postlaan 12. f 5.—. (Contributie '30 is reeds voldaan.)

W. C. Camman, Gep. Luit.-Kolonel Inf., van: Solo naar: Malang, Bekek 5.

J. P. Linck, 1ste Luit. Inf., thans: Meester-Cornelis, Generaal Staallaan 7.

G. O. V. Mallen, Resident, thans te Weltevreden, Hotel des Indes.

M. A. Poel Jr., thans: p.a. Buitenzorg, Postbox 12.

Dr. Taco Smit, Controleur B. B., thans te Pariaman (S. W. K.)

I. Wagenmaker, Gedipl. Gezaghebber 1ste kl., van: Weltevreden naar: Aruba. (West-Indië). f 5.—.